

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-23/12/DJ

Warszawa, 31 grudnia 2012 r.

DECYZJA nr RWA-53/2012

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się, że działanie Energetycznego Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu polegające na:

- 1.** zawarciu w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej postanowienia, zgodnie z którym do zawieranych przez Spółkę z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej nie stosuje się na podstawie art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) przepisów tej ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa (§ 1 pkt 5 „*Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni*” oraz § 1 pkt 5 „*Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni*”), co:
 - a)** jako niezgodne z art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) – **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
 - b)** **stanowi nieuczciwą praktykę rynkową**, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 5 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206) polegającą na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ich uprawnień oraz obowiązków przedsiębiorcy związanych z zawartą umową sprzedaży energii elektrycznej **i praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
- i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

2. zawarciu w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej postanowienia o treści: „*Przed wznowieniem świadczenia sprzedaży Odbiorca jest zobowiązany pokryć należności wraz z naliczonymi odsetkami ustawowymi oraz opłatami windykacyjnymi wynikające odpowiednio z Cennika Sprzedawcy*” (rozdział 7 pkt 3 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas nieokreślony oraz rozdział 7 pkt 3 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas określony) w zw. z postanowieniami: „*Sprzedawca pobierze opłatę dodatkową wysokości 250 zł netto, jeżeli w wyniku zalegania z płatnościami za energię nastąpi wstrzymanie i ponowne wznowienie dostarczania energii elektrycznej przez Dystrybutora*” (rozdział 4 pkt 11 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas nieokreślony oraz rozdział 4 pkt 11 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas określony) oraz „*W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponagląjący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł*” (rozdział 4 pkt 10 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas nieokreślony oraz rozdział 4 pkt 10 „*Ogólnych warunków umów*” – dot. umów na czas określony), które – jako niezgodne z art. 6 ust. 3b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**
3. niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) poprzez nieokreślenie w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej mocy umownej i warunków wprowadzania jej zmian oraz wysokości bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** polegającą na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się, że działanie Energetycznego Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu polegające na zawarciu w stosowanych wzorcach umownych postanowień o treści:

1. „*W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponagląjący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł.*” (rozdział 4 pkt 10 „*Ogólnych warunków*

umów” dot. umów na czas nieokreślony oraz rozdział 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” dot. umów na czas określony),

2. „Odbiorca wyraża zgodę na gromadzenie i przetwarzanie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę oraz podmioty działające na jego rzecz dla celów marketingowych i reklamowych związanych ze sprzedażą energii.” (§ 4 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz § 4 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni”)

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 15 maja 2012 r.**

III. Na podstawie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy w związku ze stwierdzeniem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w pkt. II niniejszej decyzji, w celu usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów zobowiązuje się Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu do aneksowania umów zawartych z konsumentami przed dniem 15 maja 2012 r. w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści naruszeń wskazanych w pkt. II.1 i w pkt. II.2 sentencji niniejszej decyzji, w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu kary pieniężne w wysokości:

1. **86 248 zł** (słownie: osiemdziesiąt sześć tysięcy dwieście czterdzieści osiem złotych) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszeń określonych w pkt. I niniejszej decyzji.
2. **6 513 zł** (słownie: sześć tysięcy pięćset trzynaście złotych) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszeń określonych w pkt. II niniejszej decyzji;

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Warszawie (dalej: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu lub Delegatura UOKiK w Warszawie) przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z treścią i sposobem zawierania z konsumentami przez spółkę Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu (dalej: Energetyczne Centrum lub Spółka) umów sprzedaży energii elektrycznej nastąpiło naruszenie przepisów uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów lub czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w Kodeksie postępowania cywilnego.

W toku postępowania wyjaśniającego Delegatura UOKiK w Warszawie poddała analizie przekazane przez Energetyczne Centrum wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej. Analiza tych wzorców wykazała, iż ich treść może stanowić podstawę do postawienia Spółce zarzutów stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.; dalej także: u.o.k.i.k.). W analizowanych wzorcach zamieszczone zostały bowiem postanowienia, które w ocenie Prezesa UOKiK mogły być tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (dalej: rejestr postanowień niedozwolonych lub rejestr), a także postanowienia niezgodne z przepisami ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.; dalej: P.e.) oraz ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.; dalej: u.o.n.p.k.)

W związku z powyższym w dniu 25 kwietnia 2012 r. Prezes UOKiK wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

I. stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez zawarcie w stosowanych wzorcach umownych następujących postanowień:

A. „*W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponaglający do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł.*” (Rozdział 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas nieokreślony oraz Rozdział 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas określony),

B. „*Odbiorca wyraża zgodę na gromadzenie i przetwarzanie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę oraz podmioty działające na jego rzecz dla celów marketingowych i reklamowych związanych ze sprzedażą energii.*” (§ 4 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz § 4 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni”)

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

II. zawarciu w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej postanowienia o treści: „*Przed wznowieniem świadczenia sprzedaży Odbiorca jest zobowiązany pokryć należności wraz z naliczonymi odsetkami ustawowymi oraz opłatami windykacyjnymi wynikające odpowiednio z Cennika Sprzedawcy*” (Rozdział 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas nieokreślony oraz Rozdział 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas określony) w zw. z postanowieniami: „*Sprzedawca pobierze opłatę dodatkową wysokości 250 zł netto, jeżeli w wyniku zalegania z płatnościami za energię nastąpi wstrzymanie i ponowne wznowienie dostarczania*

energii elektrycznej przez Dystrybutora” (Rozdział 4 pkt 11 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas nieokreślony oraz Rozdział 4 pkt 11 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas określony) oraz „W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponaglający do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł” (Rozdział 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas nieokreślony oraz Rozdział 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” - umowa na czas określony), które – jako niezgodne z art. 6 ust. 3b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) – może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

- III.** niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) poprzez nieokreślenie w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej mocy umownej i warunków wprowadzania jej zmian oraz wysokości bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, co – jako naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji – może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.
- IV.** zawarciu w stosowanych umowach sprzedaży energii elektrycznej postanowienia, zgodnie z którym do zawieranych przez Spółkę z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej nie stosuje się na podstawie art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) przepisów tej ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa (§ 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni”), co:
- a) jako niezgodne z art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) – może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
 - b) może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 5 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206) polegającą na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ich uprawnień oraz obowiązków przedsiębiorcy związanych z zawartą umową sprzedaży energii elektrycznej i może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Pismem z dnia 25 kwietnia 2012 r. Spółka została zawiadomiona o wszczęciu przedmiotowego postępowania administracyjnego. W odpowiedzi na zawiadomienie Spółka pismem z dnia 17 maja 2012 r. wniosła o wydanie w sprawie decyzji zobowiązaniowej, wskazując, iż stosowane wzorce umowne, co do których Prezes UOKiK zgłosił uwagi, zostaną poprawione i wprowadzone do obrotu. Spółka wskazała, że zakres jej zobowiązania

obejmuje zarówno stosowne zmiany we wzorach umów stosowanych przy nowo podpisywanych umowach, jak i aktualnie obowiązujących.

Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2012 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu dokumenty zgromadzone w toku postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-403-3/12/DJ (tj. pisma Energetycznego Centrum z dnia 7 lutego 2012 r., 6 kwietnia 2012 r. i 13 kwietnia 2012 r.), o czym Prezes Urzędu zawiadomił stronę postępowania pismem z dnia 19 czerwca 2012 r.

Pismem z dnia 5 listopada 2012 r. Delegatura UOKiK w Warszawie wezwała Spółkę do przekazania dalszych informacji i dokumentów koniecznych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W odpowiedzi na żądanie Prezesa UOKiK Spółka pismem z dnia 19 listopada 2012 r. przekazała informacje o przychodach osiągniętych w roku 2011. Dalszych informacji Spółka udzieliła pismami z dnia 29 listopada 2012 r. i 10 grudnia 2012 r.

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2012 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu skargi konsumenckie zgromadzone w toku postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-403-3/12/DJ. O dokonaniu powyższej czynności Prezes Urzędu zawiadomił stronę postępowania pismem z dnia 4 grudnia 2012 r.

Pismem z dnia 14 grudnia 2012r. Prezes UOKiK zawiadomił Energetyczne Centrum o zakończeniu postępowania dowodowego w przedmiotowej sprawie. Jednocześnie Spółka została poinformowana o prawie zapoznania się z materiałem dowodowym zebrany w aktach sprawy oraz wypowiedzenia się co do niego w wyznaczonym terminie.

Spółka nie skorzystała z możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach niniejszego postępowania.

Stanowisko Energetycznego Centrum

W zaliczonym w poczet materiału dowodowego niniejszego postępowania piśmie z dnia 7 lutego 2012 r. Spółka przedstawiła uzasadnienie zasadności stosowania przez nią wobec umów zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., który wyłącza stosowanie wobec tych umów przepisów tej ustawy dotyczących umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa. Energetyczne Centrum wskazało, że zawierane przez nie umowy spełniają wszystkie przesłanki wymienione w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. Spółka podniosła, że zawierane przez nią umowy sprzedaży energii elektrycznej i objęcia ochroną ubezpieczeniową dotyczą świadczeń o charakterze ciągłym. Energetyczne Centrum wskazało także, że na stronie internetowej www.energetycznecentrum.pl umieszcza wszelkie informacje dotyczące oferty, w szczególności cenniki, wzory umów sprzedaży energii elektrycznej z załącznikami, ogólne warunki umów i zasady dotyczące dokonywania zmiany sprzedawcy. Każdy zainteresowany może zatem w każdej chwili zapoznać się z treścią oferty Energetycznego Centrum. Spółka podniosła, że również przedstawiciele handlowi prezentują potencjalnym klientom ofertę Spółki. Z ofertą potencjalny klient może zapoznać się w dogodnym dla siebie czasie. Tylko od jego decyzji zależy, czy podpisze umowę z Energetycznym Centrum podczas wizyty przedstawiciela Spółki, czy w innym umówionym terminie. Tym samym, w ocenie Spółki, sposób prezentowania oferty przez Energetyczne Centrum zarówno na stronie internetowej, jak i przez przedstawiciela Spółki pozwala klientom każdorazowo zapoznać się z tą ofertą bez udziału Energetycznego Centrum

lub jej przedstawiciela. Spółka wskazała także, że w § 1 pkt 5 wszystkich stosowanych przez nią umów sprzedaży energii elektrycznej, jak i w treści oferty i informacji kierowanych do potencjalnych klientów za pośrednictwem strony internetowej, wskazane jest prawo klienta do odstąpienia od umowy w terminie 10 dni o dnia zawarcia umowy.

**Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ustalił, co następuje:**

Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu jest spółką prawa handlowego, działającą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie, XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000353502.

Spółka jest przedsiębiorstwem energetycznym w rozumieniu art. 3 pkt 12 P.e. Przedmiotem jej działalności jest obrót energią elektryczną prowadzony na podstawie koncesji wydanej Spółce przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr OEE/612/13922/W/2/2011/UA.

W ramach tej działalności Energetyczne Centrum skupuje energię elektryczną od producentów i innych przedsiębiorstw energetycznych, a następnie sprzedaje ją odbiorcom końcowym. Odbiorcami końcowymi energii elektrycznej sprzedawanej przez Spółkę są wyłącznie konsumenci.

Umowy sprzedaży energii elektrycznej zawierane są z konsumentami przez przedstawicieli Energetycznego Centrum w miejscach zamieszkania konsumentów. Przedstawiciele Spółki odwiedzają konsumentów, proponując im zawarcie stosownej umowy.

Energetyczne Centrum deklaruje, że wizyty w domu konsumentów nie zawsze muszą być składane przez przedstawicieli Spółki z zaskoczenia, bowiem konsumenci mogą „zamówić doradcę” tj. wyjść z inicjatywą zawarcia umowy ze Spółką i telefonicznie umówić się na wizytę przedstawiciela w ich domu. W toku postępowania Spółka [tajemnica przedsiębiorstwa].

Spółka podnosi także, że jeżeli konsument deklaruje potrzebę namysłu nad przedstawioną mu propozycją umowy, przedstawiciel Spółki umawia się z nim na kolejne spotkanie w celu zawarcia umowy. Spółka [tajemnica przedsiębiorstwa]..

Według informacji przekazanych przez Spółkę, istnieje również możliwość zawarcia umowy poprzez wypełnienie formularza kontaktowego zamieszczonego na stronie internetowej Spółki www.energetycznecentrum.pl. Po otrzymaniu takiego formularza doradca Spółki kontaktuje się z konsumentem telefonicznie i na podstawie uzyskanych od niego informacji przygotowuje dokument umowy, który przesyłany jest do konsumenta. Do zawarcia umowy koniecznym jest odesłanie przez konsumenta podpisanego przez niego egzemplarza umowy wraz z załącznikami. Według oświadczenia Spółki, [tajemnica przedsiębiorstwa].

Energetyczne Centrum zawiera z konsumentami umowy sprzedaży energii elektrycznej od lipca 2011 r. Od początku działalności Spółka zawiera z konsumentami dwa rodzaje umów:

- „Oferta: gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – obejmująca obok sprzedaży energii elektrycznej również pakiety dodatkowych ubezpieczeń grupowych dla klientów Energetycznego Centrum; zawierana na czas określony bądź na czas nieokreślony,

- „Oferta base: gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – obejmująca jedynie sprzedaż energii elektrycznej; zawierana na czas określony bądź na czas nieokreślony.

Przy zawieraniu ww. rodzajów umów Spółka od lipca 2011 r. wykorzystywała następujące wzorce umowne w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.):

- „Umowa sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas określony,

- „Umowa sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas nieokreślony,

- „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas określony,

- „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas nieokreślony,

- „Ogólne warunki umów” – dot. umowy na czas określony,

- „Ogólne warunki umów” – dot. umowy na czas nieokreślony.

Po przeprowadzeniu analizy tych wzorców Prezes Urzędu ustalił, że:

1. w rozdziale 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony oraz w rozdziale 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas nieokreślony znajduje się postanowienie o treści: „W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponagląjący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł”.
2. w § 4 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 4 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” Spółka zamieściła postanowienie o treści: „Odbiorca wyraża zgodę na gromadzenie i przetwarzanie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę oraz podmioty działające na jego rzecz dla celów marketingowych i reklamowych związanych ze sprzedażą energii.”
3. w rozdziale 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony oraz w rozdziale 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas nieokreślony Energetyczne Centrum zawarło postanowienie, zgodnie z którym „Przed wznowieniem świadczenia sprzedaży Odbiorca jest zobowiązany pokryć należności wraz z naliczonymi odsetkami ustawowymi oraz opłatami windykacyjnymi wynikające odpowiednio z Cennika Sprzedawcy”.
4. w rozdziale 4 pkt 11 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony oraz w rozdziale 4 pkt 11

„Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas nieokreślony Spółka zamieściła postanowienie o treści: „Sprzedawca pobierze opłatę dodatkową wysokości 250 zł netto, jeżeli w wyniku zalegania z płatnościami za energię nastąpi wstrzymanie i ponowne wznowienie dostarczania energii elektrycznej przez Dystrybutora”.

5. rozdział 6 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony oraz rozdział 6 „Ogólnych warunków umów” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas nieokreślony zatytułowany „Odpowiedzialność Sprzedawcy za niedotrzymanie warunków Umowy” ma następującą treść: *„za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, Odbiorcy na jego pisemny wniosek przysługują bonifikaty w wysokości i na zasadach określonych w aktach prawnych wymienionych w § 1 Umowy. Sprzedawca zobowiązuje się rozpatrzyć wniosek Odbiorcy w terminie 14 dni od jego złożenia”. Z kolei § 1 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz § 1 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” wskazuje, że „strony zgodnie przyjmują, że podstawę do ustalenia i realizacji warunków Umowy stanowią przepisy kodeksu cywilnego, przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne z późniejszymi zmianami, przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, a także postanowienia Cennika oferty sprzedaży energii elektrycznej Sprzedawcy”.*
6. w § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” Spółka zamieściła postanowienie o treści: *„Odbiorcy przysługuje prawo odstąpienia od niniejszej umowy w terminie 10 (dziesięciu) dni od dnia jej zawarcia. Zgodnie z art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z 2000 r., Nr 22, poz. 271 z późn. zm.), przepisów ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie stosuje się do niniejszej Umowy, w związku z czym nie ma zastosowania art. 3 ust. 1 tejże ustawy.”*

Spółka zawierając z konsumentami w ich miejscach zamieszkania umowy sprzedaży energii elektrycznej nie wręczała konsumentom oświadczeń o odstąpieniu od zawartych umów. Stosownie do § 3 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” integralną część umowy stanowiły jedynie: „Zgoda Odbiorcy na polecenie zapłaty”, „Ogólne Warunki Umowy”, „Cennik Oferty Sprzedawcy”, „Załącznik wyszczególniający Punkty Poboru Energii Odbiorcy” oraz „Ogólne Warunki Umów Ubezpieczeń Grupowych zawartych w danym pakiecie”.

W okresie od lipca 2011 r. do dnia 15 maja 2012 r. Spółka zawarła z konsumentami ponad [tajemnica przedsiębiorstwa] umów sprzedaży energii elektrycznej.

Do Delegatury UOKiK w Warszawie wpłynęły liczne skargi konsumenckie na działania Spółki związane z zawieraniem umów sprzedaży energii elektrycznej. Do materiału dowodowego niniejszego postępowania zaliczono 38 takich skarg.

Od dnia 15 maja 2012 r. Spółka stosuje przy zawieraniu z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej nowe wzorce umowne.

Analiza nowych wzorców umownych przedstawionych konsumentom przez Spółkę pozwoliła ustalić, że Spółka wprowadziła m.in. następujące zmiany:

- z rozdziału 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” dot. umów zawieranych na czas nieokreślony oraz z rozdziału 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” dot. umów zawieranych na czas określony usunięte zostało postanowienie o treści: *„W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponagląjący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł.”*;
- zawarte w § 4 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 4 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” postanowienie o treści *„Odbiorca wyraża zgodę na gromadzenie i przetwarzanie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę oraz podmioty działające na jego rzecz dla celów marketingowych i reklamowych związanych ze sprzedażą energii”* w nowym wzorze „Umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych” zostało zastąpione postanowieniem: *„Odbiorca oświadcza: (...) że wyraża zgodę na przetwarzanie swoich danych przez Sprzedawcę w celach marketingowych zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późniejszymi zmianami)(„Ustawa”) – TAK ☐ NIE ☐; wyraża zgodę na udostępnianie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę innym podmiotom, w szczególności instytucjom bankowym, ubezpieczeniowym oraz firmom telemarketingowym, z którymi Sprzedawca współpracuje lub zamierza współpracować, zgodnie z zasadami wynikającymi z Ustawy - TAK ☐ NIE ☐; wyraża zgodę na otrzymywanie informacji handlowej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, przesyłanej na wskazany w Umowie adres mailowy oraz nr telefonu, przez Sprzedawcę, a także inne podmioty, którym Sprzedawca udostępnił jego dane osobowe - TAK ☐ NIE ☐”*;
- dotychczasowe postanowienie rozdziału 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dot. umów na czas określony i nieokreślony o treści: *„Przed wznowieniem świadczenia sprzedaży Odbiorca jest zobowiązany pokryć należności wraz z naliczonymi odsetkami ustawowymi oraz opłatami windykacyjnymi wynikające odpowiednio z Cennika Sprzedawcy”* zostało zastąpione postanowieniem w brzmieniu: *„Sprzedawca jest obowiązany do bezzwłocznego wznowienia dostarczania energii elektrycznej wstrzymanego z powodu wymienionego w pkt 1 powyżej, jeżeli ustaną przyczyny uzasadniające wstrzymanie dostarczania energii”* (aktualnie postanowienie rozdziału 7 pkt 2 „Ogólnych warunków umów”);
- z rozdziału 4 pkt 11 „Ogólnych warunków umów” dot. umów na czas określony i nieokreślony usunięte zostało postanowienie o treści: *„Sprzedawca pobierze opłatę dodatkową wysokości 250 zł netto, jeżeli w wyniku zalegania z płatnościami za energię nastąpi wstrzymanie i ponowne wznowienie dostarczania energii elektrycznej przez Dystrybutora”*;
- do rozdziału 2 pkt 5 „Ogólnych warunków umów” dot. umów na czas określony i nieokreślony wprowadzone zostało postanowienie o treści: *„Warunki świadczenia usług dystrybucji określa Umowa o świadczenie usług dystrybucji zawarta przez Odbiorcę z OSD. Umowa ta określa w szczególności: a) moc umowną oraz warunki jej zmiany; b) miejsce zainstalowania układu pomiarowo – rozliczeniowego; c) własność oraz rodzaj urządzeń*

układów pomiarowo – rozliczeniowych. Moc umowna określona w Umowie o świadczenie usług dystrybucji jest mocą umowną właściwą dla niniejszej Umowy. Zmiana mocy umownej może być dokonana przez Odbiorcę i OSD na warunkach przewidzianych w Umowie o świadczenie usług dystrybucji. Zmiana taka jest wiążąca dla stron Umowy.”;

- do rozdziału 3 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dot. umów na czas określony i nieokreślony wprowadzone zostało postanowienie o treści: „Sprzedawca zobowiązuje się do zapewnienia standardów jakościowych obsługi Odbiorcy:

a) przestrzegania aktualnie obowiązujących przepisów prawa;

b) nieodpłatnego udzielania informacji o zasadach rozliczeń oraz aktualnych Cennikach,

c) przyjmowania reklamacji i zgłoszeń dotyczących warunków realizacji umowy;

d) rozpatrywania zgłoszeń lub reklamacji Odbiorcy w sprawie rozliczeń i udzielania odpowiedzi nie później niż w terminie 30 dni od daty złożenia wniosku lub zgłoszenia reklamacji.

W przypadku niedotrzymania jakościowych standardów obsługi Odbiorców przez Sprzedawcę Odbiorcy przysługuje prawo do bonifikaty lub upustu według stawek i na zasadach określonych w § 42 pkt 1, 10 i 11 rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną z dnia 18 sierpnia 2011 r. (Dz. U. Nr 189, poz. 1126) lub w każdym późniejszym akcie prawnym określającym te stawki.”;

- z § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz z § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” usunięte zostało postanowienie o treści: „Odbiorcy przysługuje prawo odstąpienia od niniejszej umowy w terminie 10 (dziesięciu) dni od dnia jej zawarcia. Zgodnie z art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z 2000 r., Nr 22, poz. 271 z późn. zm.), przepisów ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie stosuje się do niniejszej Umowy, w związku z czym nie ma zastosowania art. 3 ust. 1 tejże ustawy.” Postanowienie to zostało zastąpione klauzulą w brzmieniu: „Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. 2000 r. Nr 22, poz. 271 z późn. zm.), Sprzedawca informuje, iż Odbiorcy przysługuje prawo odstąpienia od Umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia. Wzór oświadczenia o odstąpieniu od Umowy stanowi załącznik do niniejszej Umowy.” (aktualnie § 5 pkt 3 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych”);

- jako załącznik do umowy sprzedaży energii elektrycznej wprowadzono „Oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa”.

Spółka nie wprowadziła wyżej opisanych zmian do treści umów zawartych z konsumentami przed 15 maja 2012 r., a nadal realizowanych przez Spółkę.

Prezes UOKiK ustalił także, że w rejestrze postanowień niedozwolonych zamieszczone zostały następujące postanowienia:

- pod nr. 1739: „Operator ma prawo naliczać opłaty związane z powiadamianiem Abonenta o istniejących zaległościach w opłatach, ustawowych odsetek karnych, oraz kosztów za ponowne przyłączenie”, uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu

Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) z dnia 10 czerwca 2009 r. (sygn. akt XVII AmC 423/09) i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych w dniu 30 października 2009 r.;

- pod nr. 1767: „*Tele 2 uprawniona będzie do (...) obciążania Klienta kosztami wzywania go do zapłaty (w wysokości określonej w cenniku). Klient zobowiązany będzie do pokrycia kosztów takiej procedury (w wysokości określonej w cenniku)*”, uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 16 września 2008 r. (sygn. akt XVII AmC 13/08) i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych w dniu 20 listopada 2009 r.;

- pod nr. 1768: „*Koszty wzywania do zapłaty w przypadku opóźnienia w zapłacie należności (par. 4 ust. 6 Regulaminu) wynoszą 10 zł (kwota nie podlega VAT)*”, uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 16 września 2008r. (sygn. akt XVII AmC 13/08) i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych w dniu 20 listopada 2009 r.;

- pod nr 1167: „*W przypadku (...) zwłoki w uiszczeniu opłaty abonamentowej Usługodawca może: (...) obciążyć Abonenta kosztami upomnień*”, uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 12 marca 2007 r. (sygn. akt XVII AmC 1/07) i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych w dniu 16 maja 2007 r.;

- pod nr. 1752: „*Zainteresowany wyraża zgodę na udostępnienie swoich danych osobowych oraz wyraża zgodę na przechowywanie, przetwarzanie, przekazywanie i wykorzystanie jego danych osobowych w celu przewidzianym umową, marketingowym i reklamowym przez pośrednika, wierzyciela i osoby trzecie. Pośrednik będzie postępować z danymi osobowymi zainteresowanego zgodnie z obowiązującymi przepisami a w szczególności zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych*”, uznane przez SOKiK za niedozwolone w wyroku z dnia 5 września 2008 r. (sygn. akt XVII AmC 341/07) i wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych w dniu 18 listopada 2009 r.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Zagrożenie interesu publicznoprawnego

Podstawą do rozstrzygania sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Spółki. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przesłanki stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.o.k.i.k., „*zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów*”, przez które stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2

rozumie się „godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”.

Jednocześnie przepis ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

- A) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- B) działanie to jest bezprawne;
- C) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad A)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.) oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.¹ Natomiast w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

Energetyczne Centrum S.A. z siedzibą w Radomiu jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą. Nie ulega zatem wątpliwości, iż posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 u.o.k.i.k. Oznacza to, że przy wykonywaniu działalności gospodarczej Spółka podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ad B)

Bezprawność w rozumieniu przepisów z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa, ale także

¹ trzeci człon definicji przedsiębiorcy zawartej w art. 4 pkt 1 [lit. c)] uokik znajduje zastosowanie wyłącznie w postępowaniach w sprawach koncentracji.

z zasadami współżycia społecznego bądź dobrymi obyczajami bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy zatem ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa, zasadami współżycia społecznego czy dobrymi obyczajami.

Pkt I.1 sentencji decyzji

W § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” Spółka zamieściła postanowienie o treści: „Odbiorcy przysługuje prawo odstąpienia od niniejszej umowy w terminie 10 (dziesięciu) dni od dnia jej zawarcia. Zgodnie z art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z 2000 r., Nr 22, poz. 271 z późn. zm.), przepisów ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie stosuje się do niniejszej Umowy, w związku z czym nie ma zastosowania art. 3 ust. 1 tejże ustawy.”

Z treści przywołanego postanowienia umowy wynika, że Spółka wyłącza w stosunku do zawieranych z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej stosowanie przepisów u.o.n.p.k. o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa.

Bezprawność z u.o.n.p.k.

Ocena zgodności takiego działania Spółki z prawem musi być zatem dokonana w aspekcie przepisów u.o.n.p.k.

Ustawa ta obejmuje ochroną konsumentów w takich stosunkach umownych z profesjonalistami, które z uwagi na miejsce i sposób ich zawarcia mogą stwarzać zagrożenie dla interesów konsumentów. Jedną z dwóch postaci umów objętych reżimem ochronnym ustawy są umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa.

Umowa zawierana poza lokalem przedsiębiorstwa to szczególna postać umowy, znamieną atypowym miejscem jej zawarcia. Zawarcie umowy w takim miejscu wprowadza dla konsumenta element ryzyka, z uwagi na wiążące się z nim utrudnienia w rzetelnej ocenie warunków umowy i jej przedmiotu, dezorientację klienta, łatwość manipulacji konsumentem nienastawionym na kontakt handlowy, a także ograniczenie swobody ukształtowania jego woli i jej wyrażenia – co stanowi zagrożenie zarówno dla świadomego uczestnictwa konsumenta w rynku, jak i dla jego prywatności.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 u.o.n.p.k., przez pojęcie *lokalu przedsiębiorstwa* należy rozumieć *miejsce przeznaczone do obsługiwaną publiczności i oznaczone zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej*.

W literaturze przedmiotu podnosi się, że prawnie obojętnym jest, z czyjej inicjatywy nastąpiło nawiązanie kontaktu w sprawie zawarcia umowy, przepisy ustawy znajdują bowiem zastosowanie również w przypadku umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, gdy inicjatywa wizyty przedsiębiorcy w miejscu innym niż jego lokal wyszła od konsumenta².

Uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, określa art. 2 u.o.n.p.k. W świetle jego ust. 1 *konsument, który zawarł umowę poza lokalem*

² tak: E. Łętowska, *Ustawa o ochronie...*, s. 27 i 29; E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, s. 262; M. Jagielska, *Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość*, [w:] *Monitor Prawniczy* nr 6/2000; W. Kocot, *Nowe zasady zawierania i wykonywania umów z udziałem konsumentów*, cz. I, [w:] *Przegląd Prawa Handlowego* nr 11/2000, s. 47.

przedsiębiorstwa, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie dziesięciu dni od zawarcia umowy. Natomiast w myśl art. 2 ust. 2 nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne).

Powyższe przepisy przyznają konsumentowi, który zawarł z przedsiębiorcą umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, uprawnienie do wycofania się z transakcji poprzez odstąpienie od umowy w terminie dziesięciu dni od jej zawarcia (ang. *cooling off period*, łac. *tempus ad deliberandum*). Uprawnienie do odstąpienia od umowy w oznaczonym terminie jest instytucją specyficzną dla prawa umów konsumenckich, przełamującą tradycyjne zasady prawa konsumenckiego. Jej celem jest ochrona słabszych uczestników rynku (konsumentów) w relacjach z uczestnikami silniejszymi (przedsiębiorcami). Uprawnienie to zapewnia bowiem konsumentom możliwość ponownego przeanalizowania warunków zawartej umowy oraz odstąpienia od niej po namyśle oraz pod nieobecność przedsiębiorcy.

Obowiązki przedsiębiorcy, który zawiera z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, określa natomiast art. 3 u.o.n.p.k. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu, *kto zawiera z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, powinien przed jej zawarciem poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy w terminie, o którym mowa w art. 2 ust.2, i wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu z oznaczeniem swojego imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresem zamieszkania (siedziby); obowiązany jest także wręczyć konsumentowi pisemne potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzające jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę. Stosownie do treści ust. 2 tego artykułu, konsument na żądanie przedsiębiorcy, poświadcza na piśmie, że został poinformowany o prawie odstąpienia i że otrzymał wzór oświadczenia o odstąpieniu do umowy.*

Zgodnie z przywołanymi wyżej przepisami u.o.n.p.k., przedsiębiorca zawierający z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa ma obowiązek poinformować konsumenta przed zawarciem tej umowy o przysługującym mu prawie odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od jej zawarcia, wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy i pisemne potwierdzenie zawarcia umowy.

Wyjątek od powyższych regulacji przewiduje art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., który wyłącza stosowanie przepisów o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa do umów spełniających łącznie następujące przesłanki:

- a) umowa zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa ma charakter ciągły lub okresowy,
- b) umowa zawarta jest na podstawie oferty sprzedaży lub przez odwołanie się do ogłoszeń, reklam, cenników i innych informacji skierowanych do ogółu albo do poszczególnych osób,
- c) konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy
- d) w tej ofercie lub informacji, jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia.

Spółka powołując się na treść tego przepisu u.o.n.p.k. wskazuje w treści umów zawieranych z konsumentami, że umowy te nie podlegają reżimowi ochronnemu tej ustawy tj. nie stosuje się do nich *przepisów ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa, w związku z czym nie ma zastosowania art. 3 ust. 1 tejże ustawy.*

W związku z powyższym koniecznym jest dokonanie oceny, czy wyłączenie przez Spółkę zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej spod reżimu u.o.n.p.k. na podstawie art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. było zgodne z prawem.

Zawarte w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. wyłączenie określonych kategorii umów spod reżimu ochronnego umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa jest motywowane brakiem potrzeby ochrony konsumenta z uwagi na odpadnięcie elementu zaskoczenia czy deficytu informacji. Zagrożenie dla konsumenta wywołane atypowym miejscem zawarcia umowy ulega zmniejszeniu z uwagi na stałość kontaktów czy też uprzednie przesłanie konsumentowi oferty lub ogłoszeń, reklam, cenników, katalogów i innych przejawów *invitatio ad offerendum* (zaproszenia do zawarcia umowy) czy *invitatio ad negotiatonem* (zaproszenia do negocjacji). Jednakże i w takich przypadkach przewiduje się ochronę poprzez zastrzeżenie *cooling off period*, przy czym stosowne zastrzeżenie prawa do odstąpienia musi być zawarte w ofercie lub w materiałach promocyjnych³.

W świetle stanu faktycznego ustalonego w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, iż przedstawiciele handlowi Energetycznego Centrum zawierają z konsumentami umowy sprzedaży energii elektrycznej poza lokalami Spółki przeznaczonymi do obsługiwaną publiczności, w szczególności w miejscach zamieszkania konsumentów.

W tym miejscu należy zauważyć, że umowami zawartymi poza lokalem przedsiębiorstwa są, w rozumieniu przepisów u.o.n.p.k., zarówno te umowy, które zostały zawarte w wyniku nieoczekiwanej przez konsumenta wizyty przedstawiciela Spółki w jego mieszkaniu (czy też w innym miejscu prywatnego pobytu), jak również te, które doszły do skutku z inicjatywy konsumenta. Jak było bowiem wskazywane powyżej, nie ma znaczenia, z czyjej inicjatywy doszło do nawiązania kontaktu pomiędzy stronami. Niemniej warto zasygnalizować pewną różnicę pomiędzy powyższymi sytuacjami, dotyczącą możliwości wcześniejszego zapoznania się przez konsumenta z ofertą Spółki – co zostanie szerzej omówione poniżej.

W opinii Prezesa UOKiK, nie ulega również wątpliwości, że umowy będące przedmiotem niniejszego postępowania, zawierane z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa Energetycznego Centrum, mają charakter ciągły. Przyjmuje się, iż umową o charakterze ciągłym jest umowa, której przedmiotem są świadczenia ciągłe, polegające na stałym i powtarzalnym (trwałym) zachowaniu strony zobowiązanej do świadczenia. Świadczenia ciągłe wynikają z zobowiązania o charakterze ciągłym, które wytwarza trwały stosunek prawny i z którego wypływają obowiązki ciągłe bądź okresowe. Do zobowiązań o charakterze ciągłym należą wszelkie stosunki prawne, w których choćby po jednej stronie występowało zobowiązanie do świadczenia ciągłego. Zobowiązania takie charakteryzuje brak możliwości precyzyjnego wyodrębnienia etapów, w jakich są realizowane, tzn. nie sposób dokładnie określić, kiedy część takiej usługi zostaje wykonana. Na podstawie umów sprzedaży energii elektrycznej Energetyczne Centrum zobowiązuje się do stałego i nieprzerwanego świadczenia usług sprzedaży energii elektrycznej przez okres określony w umowie, konsument zaś do regularnego uiszczania opłat okresowych przez czas trwania umowy.

Podobnie jak oczywisty dla Prezesa UOKiK jest ciągły charakter umów zawieranych przez Energetyczne Centrum z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa, tak też za niewątpliwe uznać należy, że umowy te zawierane są na podstawie oferty sprzedaży lub przez odwołanie się do ogłoszeń, reklam, cenników i innych informacji skierowanych do ogółu albo

³ E. Łętowska, *Ustawa o ochronie niektórych praw konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 45-46.

do poszczególnych osób. Szczegółowa oferta Spółki przedstawiana jest na stronie internetowej Spółki www.energetycznecentrum.pl.

W przypadku zawieranych przez Spółkę umów sprzedaży energii elektrycznej spełniona jest także przesłanka zastrzeżenia w ofercie lub informacji, jak i w umowie prawa konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia. Informacja o prawie odstąpienia od umowy we wskazanym wyżej terminie zamieszczona jest na powyżej wskazanej stronie internetowej Spółki, jak również w § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 1 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni”.

Rozważenia natomiast wymaga określony w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. wymóg, aby konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy.

Zdaniem Prezesa UOKiK, wymóg ten nie dotyczy potencjalnej możliwości zapoznania się z materiałami dotyczącymi oferty przedsiębiorcy, lecz możliwości faktycznej. Aby zaś konsument miał realną możliwość zaznajomienia się z ofertą, w dodatku pod nieobecność przedstawiciela handlowego działającego w imieniu przedsiębiorcy, powinien otrzymać od przedsiębiorcy stosowne informacje nie bezpośrednio przed zawarciem umowy, lecz z odpowiednim wyprzedzeniem, dającym mu stosowny czas do namysłu. W ocenie Prezesa UOKiK, wskazuje na to jednoznacznie literalna wykładnia przepisu art. 5 pkt 1 ww. ustawy, w którym mowa jest o uprzednim (a zatem poprzedzającym zawarcie umowy) zapoznaniu się przez konsumenta z otrzymaną ofertą lub informacją (zatem taką ofertą lub informacją, która faktycznie trafiła do konsumenta). Jednocześnie, skoro w myśl powyższego przepisu konsument powinien mieć możliwość zapoznania się z ofertą pod nieobecność drugiej strony umowy, w praktyce nie jest możliwe, aby otrzymanie przez konsumenta oferty oraz zawarcie na jej podstawie umowy mogło nastąpić w czasie jednej i tej samej wizyty przedstawiciela przedsiębiorcy.

Za przedstawioną powyżej interpretacją przemawia dodatkowo *ratio legis* wyłączenia przewidzianego w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., którym jest złagodzenie nader surowych dla przedsiębiorców rygorów ustawy w przypadku umów powodujących mniejsze – niż zwykle bywa w przypadku umów poza lokalem przedsiębiorstwa – ryzyko dla konsumenta, z uwagi na niewystąpienie elementu zaskoczenia czy deficytu informacji spowodowane uprzednim przesłaniem konsumentowi oferty lub informacji. Zamieszczenie stosowanych dokumentów w Internecie samo w sobie nie zmniejsza przecież zagrożeń dla konsumenta spowodowanych nietypowym miejscem zawierania umowy, takich jak utrudnienia przy dokonywaniu racjonalnego osądu czy brak dostępu do informacji na temat ofert konkurentów. Nie sposób też przyjąć, że intencją ustawodawcy było wyłączenie spod ochrony przewidzianej dla umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa ogółu umów zawieranych w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorstwa energetyczne (zawierających z konsumentami umowy o charakterze ciągłym), pod takim tylko warunkiem, że zamieszczą informację o swojej ofercie w witrynie internetowej – a do takiej konkluzji prowadziłyby nieuchronnie akceptacja poglądów przedstawionych w tej kwestii przez Energetyczne Centrum.

Takie też stanowisko w przedmiotowej kwestii zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 maja 2010 r. (sygn. akt VI ACa 1396/09), stwierdzając: „*zamieszczenie regulaminów, cenników i ofert w Internecie oraz dostępność tych materiałów w biurze powódki stwarza tylko okazję do zapoznania się z tymi materiałami, stanowi o stworzeniu sprzyjających okoliczności umożliwiających zapoznanie się z materiałami. Natomiast stworzenie takich okazji, sprzyjających okoliczności nie daje podstawy do ustalenia,*

że konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy. Celem przedmiotowej regulacji (...) jest zapewnienie konsumentowi realnej możliwości zapoznania się z ofertą do niego kierowaną tak, aby miał on czas na jej ocenę, w tym także na dokonanie ewentualnego porównania skierowanej do niego oferty z innymi ofertami znajdującymi się na rynku.”

Jak już wskazywano powyżej, źródłem ryzyka dla konsumenta w umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa jest przede wszystkim czynnik zaskoczenia, którego nie eliminuje w żaden sposób fakt udostępniania przez Spółkę informacji na stronach internetowych.

Możliwość zapoznania się z ofertą Spółki następuje zatem dopiero z chwilą wizyty przedstawiciela handlowego w mieszkaniu konsumenta. Wprawdzie Spółka twierdzi, że tylko od decyzji konsumenta zależy, czy podpisze umowę z Energetycznym Centrum podczas pierwszej wizyty przedstawiciela Spółki, czy w innym umówionym terminie, Spółka nie potrafiła jednak zidentyfikować choćby jednego przypadku, w którym konsument zawarł umowę podczas kolejnej umówionej wizyty przedstawiciela Spółki w domu konsumenta. Bezsprzeczne jest natomiast, że jeżeli do zawarcia umowy dochodzi na skutek jednej wizyty przedstawiciela Spółki w domu konsumenta to konsument ten nie ma możliwości zapoznania się z przedłożoną mu ofertą podczas nieobecności drugiej strony umowy.

Również skargi na działania Energetycznego Centrum napływające do Prezesa Urzędu potwierdzają, że do zawarcia umowy dochodziło z zaskoczenia, podczas pierwszej wizyty przedstawiciela handlowego i że nie był pozostawiany konsumentom czas do zapoznania się z ofertą Spółki pod nieobecność przedstawiciela handlowego. Konsumenty wskazywali przykładowo:

- „Pan (...) w bardzo natarczywy sposób nakłaniał mnie do podpisania umowy, ponaglał mnie, abym podpisała umowę, ponieważ się bardzo śpieszy – bo jedzie jeszcze do Jelcza”,
- „zaufałam temu człowiekowi – temu, co mi zapewniał, ponieważ nie pozwolił mi na czytanie umowy – sugerował cały czas, że bardzo się śpieszy, jest ograniczony czasem, ma jeszcze kilka umów do podpisania, czas go goni – był to 04.04.2012 r. środa w Wielkim Tygodniu przed Wielkanocą, pomyślałam, że n pewno ma rodzinę i czekają go jeszcze inne obowiązki związane ze zbliżającymi się świętami – więc w tej sytuacji uległam, skoro powiedział „że przekazał mi wszystko, o czym powinienam”,
- „Pracownik Waszej firmy (...) przyszedł do mnie bez uprzedzenia tak jak to robią akwizytorzy (...) powiedział mi (...) że muszę szybko podpisać umowę. Postraszył, że w przypadku, gdy nie podpiszę nowej umowy zostanie mi odcięty prąd”,
- „nie dano mi ani czasu ani możliwości przeczytania umowy przed jej podpisaniem, twierdząc, że wszystko zostało mi dokładnie wytłumaczone”,
- „zapisów nie przedstawiono mi w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi przed podpisaniem umowy”,
- „przed podpisaniem Umowy nie było możliwości zapoznania się z jej treścią – przedstawiciel firmy udzielił ustnych informacji (nie do końca zgodnych z prawdą), a z umową przyszedł w dniu jej podpisania”,
- „sposób zawierania umowy przez waszego pracownika też pozostawia wiele do życzenia, gdyż przedstawione informacje były bardzo nierzetelne, między innymi, że umowa musi być podpisana od razu tj. od ręki, tzw. „promocja”,
- „Pani (...) wszystko wypełniała sama, nie dała przeczytać treści umowy”,

- „Sama umowa liczy 2 strony A4 i pod tymi stronami się podpisałam, na odwrocie zaś zadrukowano drobnym drukiem – ogólne warunki umowy, czego do przeczytania i podpisania mi już nie dano przed podpisaniem umowy”,
- „nie miałam możliwości zapoznania się z treścią umowy; sprzedawca nie przysłał mi jej przed spotkaniem, nie dał mi jej do ręki w trakcie rozmowy, nie pozwolił przeczytać przed podpisaniem”,
- „Sprzedawca Centrum Energetycznego pojawił się u mnie w dniu 11 stycznia 2012 roku bez wcześniejszej zapowiedzi. Nie otrzymałam wcześniej żadnych dokumentów do przeglądu. Nie dano mi również czasu do namysłu i przeglądu dokumentów”,
- „fakt niepozostawienia mi kompletnych Ogólnych Warunków Umowy w sposób oczywisty świadczy o tym, iż Państwa Firma nie umożliwiła mi zapoznania się z tymi postanowieniami”,
- „całe zdarzenie odbyło się z zaskoczenia, bez możliwości wcześniejszego zapoznania się z ofertą, pod wpływem presji wywartej na mnie jako osobie starszej”,
- „tłumaczyłam, że ja mam słaby wzrok i nie widzę dokumentów, agenci odpowiedzieli, że firma przyśle odpowiednie druki do umowy, a dotychczasowe pisma, które podpisuję to tylko przymiarka do konkretnej umowy”,
- „nie dano mi ani możliwości ani czasu na przeczytanie dokumentów przed ich podpisaniem motywując to tym, że przecież wszystko zostało mi dokładnie wyjaśnione”,
- „niestety nie było możliwości głębszego zapoznania się z pełną treścią umowy, gdyż p. Rafał bardzo śpieszył się do innych klientów, zapewniając tym samym o możliwości kontaktu telefonicznego zarówno z nim, jak i Centrum Obsługi Klienta wspomnianej firmy. Nie chciałam stracić tak nadarzającej się okazji zaoszczędzenia paru groszy, gdyż jesteśmy z żoną emerytami i nie należymy do osób majątnych”,
- „Umowa została mi przedstawiona do podpisu, ale przedstawiciel nie pozwolił mi jej przeczytać w całości, tłumacząc, że nie może poświęcać każdemu tyle czasu, bo nie zarobi na chleb”,
- „7.IX 2011 r. przyszedł przedstawiciel Centrum Energetycznego (...) nalegał i pospieszał na podpisanie umowy”,
- „19.03.2012 r. zadzwoniły do moich drzwi 2 młode kobiety i okazując identyfikatory (którym nie przyjrzałam się szczegółowo) oświadczyły, że są z Energi i przyszły zaktualizować moją umowę z Energą. Poinformowałam panie, że sama udam się do Energi i zaktualizuję umowę, jeśli to konieczne, nie chciałam bowiem udostępniać swoich danych tym paniom. Kobiety poinformowały mnie, że jeśli nie zaktualizuję umowy, w ciągu 2 dni otrzymam telefon ponaglący z Energii, ponieważ rozwiązuje się Energa Obrót, w to miejsce powstaje Energetyczne Centrum i będę miała problemy z podpisaniem umowy, bo centrala będzie w Warszawie”
- „Pani powiedziała, że nie zostawi umowy do przeczytania, bo ona wszystko wyjaśni”,
- „Wasz pracownik przez całą rozmowę nie poinformował mnie, że chodzi o zmianę umowy na dostawcę prądu, sugerował, że jest to tylko nic niewiążąca oferta. Nalegał, abym podpisała dokument nie czytając go”,
- „nie mogłam uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty pod nieobecność przedstawiciela firmy, gdyż nie wiedziałam o istnieniu Energetycznego Centrum S.A. Dowiedziałam się o nim w dniu podpisywania pod wpływem presji i wprowadzenia mnie w błąd przez przedstawiciela firmy podpisującego umowę. Nie otrzymałam też wcześniej żadnej ulotki reklamowej, nie widziałam ogłoszenia, nie posiadam w domu dostępu do Internetu.”,

W tym miejscu warto również zauważyć, że w przypadku, gdy umowa zawierana jest poza lokalem przedsiębiorstwa Spółki, zaś do wizyty przedstawiciela Energetycznego Centrum dochodzi z inicjatywy samego konsumenta – o czym była mowa we wcześniejszej części niniejszej decyzji – z dużym prawdopodobieństwem może się zdarzyć, że konsument przed wizytą zapoznał się z ofertą Spółki oraz z dokumentami określającymi zasady świadczenia przez nią usług, tj. wzorcami umownymi i cennikami. Niemniej, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu w razie indywidualnego sporu przed sądem to na Energetycznym Centrum będzie spoczywał obowiązek dowiedzenia, iż w konkretnym przypadku zaistniała okoliczność uzasadniająca wyłączenie konkretnej umowy spod režimu ochronnego u.o.n.p.k. W niniejszym natomiast przypadku możliwość zaistnienia jednostkowych przypadków opisanych powyżej jest prawnie irrelevantna, jako że bytu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie niweczy fakt, iż pojawiają się wyjątki odbiegające od typowej praktyki przedsiębiorstwa, przyjętej wobec konsumentów jako ogółu. Jednocześnie wymaga podkreślenia, że w toku postępowania Spółka [tajemnica przedsiębiorstwa].

Mając na uwadze powyższe rozważania Prezes UOKiK uznał, iż przy zawieraniu przez Energetyczne Centrum umów z konsumentami poza lokalem jego przedsiębiorstwa nie jest realizowany wymóg, aby konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy. Tym samym nie zachodzi jedna z kumulatywnych przesłanek określonych w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., co skutkuje niemożnością zastosowania względem przedmiotowych umów wyłączenia przewidzianego w powyższym przepisie.

W oparciu o powyższe Prezes UOKiK uznał, iż Energetyczne Centrum zawierając umowy w obrocie konsumenckim miał obowiązek respektowania przepisów u.o.n.p.k., dotyczących umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa. Spółka bezprawnie zatem informowała we wzorcach umownych wykorzystywanych przy zawieraniu z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej, że do umów tych nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k. o umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, w tym m.in. przepisu art. 3 ust. 1 tej ustawy.

Wyłączenie stosowania art. 3 u.o.n.p.k. oznacza, że Spółka, wbrew ciążącemu na niej obowiązki, nie wręczała konsumentom przy zawieraniu umów poza lokalem przedsiębiorstwa wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Okoliczność ta mogła istotnie utrudniać konsumentom korzystanie z przysługującego im uprawnienia do odstąpienia od umowy. W przypadku doręczenia takiego wzoru przez przedsiębiorcę konsument nie tylko zyskiwałby potwierdzenie, że może z takiego uprawnienia skorzystać, ale otrzymywałby także szczegółowe dane, jak to prawo zrealizować. W przypadku braku wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy konsument zmuszony jest sam poszukiwać podstawy prawnej do skorzystania z uprawnienia do odstąpienia od umowy, we własnym zakresie musi ustalić właściwy adres, na jaki oświadczenie powinno zostać skierowane oraz samodzielnie sformułować treść takiego oświadczenia. Powyższe okoliczności mogły powodować, że konsument, który nie otrzymał od Spółki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, swojego uprawnienia do odstąpienia od umowy faktycznie nie realizował.

Spółka wprowadziła, zgodnie z wymogiem art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., przyznawała konsumentom prawo do odstąpienia od umowy w terminie 10 dni, niemniej zgodnie

z ugruntowanym stanowiskiem doktryny⁴, prawa tego nie można utożsamiać z uprawnieniem do odstąpienia od umowy, o którym mowa w art. 2 ust. 1 u.o.n.p.k.

Do prawa tego nie znajduje zastosowania m.in. regulacja art. 2 ust. 2 u.o.n.p.k., zgodnie z którą nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne). Tym samym przedsiębiorca mógłby zastrzegać prawo do odstąpienia od umowy za zapłatą oznaczonej kwoty. W przypadku działania Spółki nie ustalono, aby prawo konsumenta do odstąpienia od umowy uzależniane było od zapłaty odstępnego, niemniej wobec przyjętych przez Spółkę regulacji, konsumenci nie mieli gwarancji ochrony wynikającej z treści art. 2 ust. 2 u.o.n.p.k. Byli zatem narażeni na takie potencjalne działanie przedsiębiorcy.

Do prawa odstąpienia od umowy zastrzeganego na rzecz konsumentów w umowach, o których mowa w art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k., nie znajduje zastosowania także przepis art. 2 ust. 1 zd. 2 u.o.n.p.k., który stanowi, że do zachowania terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. W przypadku korzystania z prawa odstąpienia przyznanego na podstawie art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. konsument powinien złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy w terminie wynikającym z art. 61 § 1 zd. 1 Kodeksu cywilnego. Przepis ten stanowi, że *oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią*. W przypadku wyłączenia stosowania do umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa przepisów u.o.n.p.k. konsument jest zatem narażany na stosowanie względem niego mniej korzystnych niż przewiduje art. 2 ust. 1 u.o.n.p.k. reguł liczenia terminu złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Mając na uwadze powyższe rozważania uznać należy, że postanowienia zamieszczane przez Energetyczne Centrum w treści umów sprzedaży energii elektrycznej **były niezgodne z art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k.**, co świadczy o bezprawności działania Spółki.

Bezprawność z u.p.n.p.r.

W ocenie Prezesa UOKiK, działanie Spółki polegające na zamieszczeniu w treści zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej postanowienia wskazującego, że do umów tych nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k. o umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa należy także kwalifikować jako nieuczciwą praktykę rynkową, zakazaną na mocy art. 3 u.p.n.p.r.

Dla wykazania, iż Spółka stosowała nieuczciwą praktykę rynkową koniecznym jest w pierwszej kolejności uznanie, iż zarzucane jej zachowanie mieści się w pojęciu praktyki rynkowej. Definicję praktyki rynkowej podaje art. 2 pkt 4 u.p.n.p.r., wskazując, iż za taką uznaje się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta, przy czym pod pojęciem produktu rozumie się również usługi (art. 2 pkt 3 u.p.n.p.r.). W zakresie pojęcia praktyki rynkowej mieści się zatem każdy czyn przedsiębiorcy (zarówno działanie, jak i zaniechanie), jak i każda forma tego zachowania (sposób postępowania, oświadczenie, komunikat handlowy, w tym reklama i marketing). Warunkiem kwalifikowania tych form jako praktyk rynkowych jest ich możliwość oddziaływania na decyzje gospodarcze konsumentów. Informacje zamieszczane przez Spółkę w treści umów zawieranych z konsumentami niewątpliwie spełniają powyższe kryteria, a zatem mogą być uznane za praktykę rynkową w rozumieniu u.p.n.p.r.

⁴ M. Hładyszewski w: „Europejskie prawo konsumenckie a prawo polskie” pod red. E. Nowińskiej i P. Cybuli, Zakamycze 2005, str. 119

W myśl art. 4 ust. 1 i 2 ww. ustawy, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd (...).

Pojęcie praktyki rynkowej wprowadzającej w błąd ustawodawca wyjaśnił w art. 5 u.p.n.p.r. W myśl ust. 1 ww. przepisu, jest to takie działanie, które w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Wprowadzającym w błąd działaniem może być w szczególności rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji (art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy), przy czym wprowadzające w błąd działanie może w szczególności dotyczyć obowiązków przedsiębiorcy (art. 5 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy) lub praw konsumenta (art. 5 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy).

Dokonując w powyższym kontekście analizy kwestionowanego w niniejszym postępowaniu postanowienia umowy należy zauważyć, iż zawiera ono informację nieprawdziwą. Jak zostało bowiem wykazane powyżej, zawierane z konsumentami w ich miejscach zamieszkania umowy sprzedaży energii elektrycznej Energetyczne Centrum niezasadnie kwalifikuje jako umowy niepodlegające reżimowi u.o.n.p.k. Tym samym nieprawdziwą (niezgodną z prawdą w zakresie obowiązującego stanu prawnego) jest informacja zawarta w treści tej umowy, iż *„przepisów ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie stosuje się do niniejszej Umowy, w związku z czym nie ma zastosowania art. 3 ust. 1 tejże ustawy.”*

Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, iż zamieszczanie takiej informacji w treści umowy może wprowadzać konsumentów w błąd co do obowiązków spoczywających na Spółce w związku z zawarciem przedmiotowej umowy, jak i praw konsumentów związanych z tą umową.

Spółka twierdząc, że do zawieranych umów nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k., wyłączała stosowanie w stosunku do tych umów przepisu art. 3 ust. 1 u.o.n.p.k. Wskazany przepis nakłada na przedsiębiorcę zawierającego z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa obowiązek wręczenia konsumentowi wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, co jednocześnie oznacza, że przepis ten przyznaje konsumentowi uprawnienie do otrzymania takiego wzoru oświadczenia. Energetyczne Centrum, wbrew obowiązującym przepisom prawnym, nie realizowało obowiązku wręczenia konsumentom oświadczenia o odstąpieniu od umowy, tym samym pozbawiało konsumentów prawa do otrzymania tego oświadczenia.

Wyłączenie przez Spółkę stosowania do zawieranych umów przepisów u.o.n.p.k. oznacza także wyłączenie stosowania art. 2 ust. 1 zd. 2 u.o.n.p.k. Z regulacji zawartej w tym przepisie wynika, że do zachowania dziesięciodniowego terminu do odstąpienia od umowy wystarczy wysłanie oświadczenia przed upływem tego terminu. W przypadku korzystania z prawa odstąpienia przyznanego przez przedsiębiorcę (na podstawie art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k.) konsument powinien złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy w terminie wynikającym z art. 61 § 1 zd. 1 Kodeksu cywilnego tj. jego oświadczenie o odstąpieniu od umowy winno do Spółki dotrzeć przed upływem dziesięciu dni od zawarcia umowy. A zatem Spółka wskazując w treści umowy, że do zawieranych umów nie mają zastosowania przepisy u.o.n.p.k. pozbawia konsumentów uprawnienia do korzystania z bardziej dla nich dogodnych reguł liczenia terminu dla złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Przedsiębiorca nie

jest zobowiązany do uznawania za skuteczne oświadczeń konsumentów, które przed upływem dziesięciu dni od zawarcia umowy zostały jedynie wysłane przez konsumentów, a nie dotarły do przedsiębiorcy w taki sposób, że mógł zapoznać się z ich treścią.

Wyłączenie stosowania do zawieranych umów przepisów u.o.n.p.k. oznacza także wyłączenie stosowania art. 2 ust. 2 u.o.n.p.k., który stanowi, że nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne). Wyłączenie stosowania tej regulacji oznacza, że przedsiębiorca nie jest ograniczony w zakresie możliwości żądania od konsumentów odstępujących od umowy w terminie dziesięciu dni zapłaty odstępnego, a konsument nie ma przyznanego przez ustawodawcę uprawnienia do odstąpienia od umowy bez obowiązku ponoszenia jakichkolwiek kosztów z tego tytułu.

Informacje przekazywane przez Spółkę wprowadzały zatem konsumentów w błąd co do ustawowych obowiązków przedsiębiorcy i uprawnień konsumentów związanych z zawieraną umową.

W tym miejscu należy wskazać, iż u.p.n.p.r. posługuje się pojęciem przeciętnego konsumenta, w odniesieniu do którego powinna być dokonywana ocena każdej praktyki rynkowej. Będące przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia zachowanie Spółki powinno być zatem oceniane z perspektywy przeciętnego konsumenta. Zgodnie z treścią art. 2 pkt 8 u.p.n.p.r. przez przeciętnego konsumenta rozumie się konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. Oceny tej powinno dokonać się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna czy umysłowa. Oferta handlowa Spółki adresowana jest do nieograniczonego kręgu odbiorców i może dotyczyć wszystkich osób zainteresowanych zmianą sprzedawcy energii elektrycznej. Korzystanie z energii elektrycznej jest powszechne, kontrahentem Spółki mógł zostać zatem każdy odbiorca, w którego miejscu zamieszkania Spółka świadczy usługi.

W związku z powyższym za przeciętnego konsumenta należy uznać w niniejszej sprawie konsumenta dostatecznie dobrze poinformowanego, uważnego i ostrożnego przy uwzględnieniu czynników społecznych, kulturowych i językowych charakterystycznych dla polskiego konsumenta.

Wskazanie na cechy takie jak dostateczne poinformowanie, uwaga oraz ostrożność określa pewien zespół cech mentalnych konsumenta (jego „przeciętność”), polegającą na tym, że z jednej strony możemy wymagać od niego pewnego stopnia wiedzy i orientacji w rzeczywistości, lecz z drugiej strony nie możemy uznać, że jego wiedza jest kompletna i profesjonalna. Przeciętny konsument rozumie kierowane do niego informacje i potrafi je wykorzystać do podjęcia świadomej decyzji. Nie dysponuje jednak pełną wiedzą o przepisach prawnych dotyczących zawieranych umów, w związku z czym nie jest w stanie kwestionować przekazywanych mu przez przedsiębiorcę informacji o obowiązujących go regulacjach prawnych.

Opisane działanie Spółki mogło wpływać na podejmowane przez konsumentów decyzje dotyczące umowy. Decyzję taką - zgodnie z jej definicją zawartą w art. 2 pkt 7 u.p.n.p.r. - należy odnosić do podejmowania przez konsumenta decyzji co do tego, czy, w jaki sposób i na jakich warunkach dokona zakupu lub zapłaci za produkt w całości lub w części, zatrzyma produkt, rozporządzi nim lub wykona uprawnienie umowne związane z produktem,

bez względu na to, czy konsument postanowi dokonać określonej czynności, czy też powstrzymać się od jej dokonania. Ponadto, zgodnie z art. 4 ust. 1 u.p.n.p.r., zniekształcenie lub możliwość zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta może dotyczyć etapu przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

W ocenie Prezesa Urzędu, działanie Spółki polegające na bezprawnym informowaniu konsumentów, że do zawieranych przez nich umów nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k. mogło wpływać na decyzje konsumentów dotyczące zawartej umowy.

Wyłączenie stosowania art. 3 u.o.n.p.k. skutkujące niewręczaniem konsumentom przy zawieraniu umów wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy mogło wpływać na decyzje konsumentów co do skorzystania z przysługującego im prawa odstąpienia od umowy. Jak wskazywano już powyżej, niedoręczenie konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy istotnie mogło utrudniać im realizację prawa odstąpienia od umowy. W przypadku braku takiego wzoru konsument zmuszony jest sam poszukiwać podstawy prawnej do skorzystania z uprawnienia do odstąpienia od umowy, we własnym zakresie musi ustalić właściwy adres, na jaki oświadczenie powinno zostać skierowane oraz samodzielnie sformułować treść takiego oświadczenia. W konsekwencji konsument, który nie otrzymał od Spółki wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, swojego uprawnienia do odstąpienia od umowy faktycznie mógł nie realizować.

Wyłączenie stosowania art. 2 ust. 1 zd. 2 u.o.n.p.k. wprowadzające konsumentów w błąd co do reguł liczenia terminu dla złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy mogło wpływać na decyzje konsumentów w zakresie wykonywania uprawnienia do odstąpienia od umowy i egzekwowania od Spółki, by wykonane uprawnienie uznawała za skuteczne. W przypadku, gdyby konsument przed upływem dziesięciu dni od zawarcia umowy wysłał na adres Spółki stosowne oświadczenie o odstąpieniu od umowy, a oświadczenie to do Spółki nie dotarłoby przed upływem tego dziesięciodniowego terminu, Spółka mogłaby nie uznać skuteczności tego oświadczenia powołując się na wyłączenie stosowania art. 2 ust. 1 zd. 2 u.o.n.p.k. W związku z tym, że zawarta umowa sprzedaży energii elektrycznej stanowi wprost, że do umowy tej nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k., stanowisko Spółki znajdowałoby swoje uzasadnienie w treści zawartej umowy. W konsekwencji konsument, poinformowany przez Spółkę, że złożone przez niego oświadczenie nie jest skuteczne z uwagi na uchybienie terminowi do jego złożenia, mógłby zaniechać dalszego egzekwowania swojego uprawnienia do odstąpienia od umowy. Na skutek wprowadzenia w błąd konsument mógłby się zatem powstrzymać np. od wystąpienia ze stosownym powództwem przeciwko Spółce.

Również wyłączenie stosowania art. 2 ust. 2 u.o.n.p.k., które oznaczało pozbawienie konsumentów uprawnienia do odstąpienia od zawartej umowy bez obowiązku ponoszenia jakichkolwiek kosztów z tego tytułu, mogło wpływać na decyzje konsumentów w zakresie wykonywania prawa do odstąpienia od umowy. W związku z wyłączeniem stosowania wskazanego wyżej przepisu u.o.n.p.k. Spółka mogłaby żądać zapłaty odstępnego od konsumentów odstępujących od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia. Obowiązek uiszczenia jakiegokolwiek sumy pieniężnej w związku z odstąpieniem od zawartej umowy sprzedaży energii elektrycznej mógłby skutecznie powstrzymywać konsumentów od korzystania z uprawnienia do odstąpienia od umowy. W konsekwencji konsument pozbawiony uprawnienia wynikającego z art. 2 ust. 2 u.o.n.p.k. mógłby faktycznie nie realizować w ogóle swojego prawa do odstąpienia od umowy bądź realizować je na mniej korzystnych dla siebie warunkach tj. uiszczając z tego tytułu oznaczoną sumę pieniężną.

Mając na uwadze powyższe okoliczności należy przyjąć, że przeciętny konsument pod wpływem kwestionowanego działania Spółki tj. wyłączenia stosowania do umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa przepisów u.o.n.p.k. mógł podjąć decyzje dotyczące umowy, których inaczej by nie podjął, tj. mógł w ogóle nie skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy, mógł zrealizować to prawo, ale na warunkach mniej korzystnych niż przewidują to przepisy u.o.n.p.k. (tj. płacąc Spółce określoną sumę tytułem odstąpienia od umowy) albo też mógł w sytuacji zakwestionowania przez Spółkę skuteczności jego oświadczenia o odstąpieniu od umowy zaniechać podejmowania dalszych działań w celu wyegzekwowania swoich praw.

W celu wykazania, że zachowanie Spółki stanowi nieuczciwą praktykę rynkową konieczne jest także wykazanie naruszenia klauzuli generalnej z art. 4 ust. 1 u.p.n.p.r., tj. ogólnej definicji nieuczciwej praktyki rynkowej. Praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeśli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w sposób istotny zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po zawarciu.

W związku z powyższym Prezes Urzędu dokonał oceny zachowania Spółki w kontekście naruszenia dobrych obyczajów oraz możliwości istotnego zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta po zawarciu umowy.

Dobre obyczaje są klauzulą generalną, która podlega konkretyzacji na okoliczność danego stanu faktycznego. Zgodnie z poglądem doktryny „*sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u klienta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności (...), czyli takie działanie, które potocznie określone jest jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania*” (K. Pietrzykowski red., *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2002 r., s. 804). W niniejszej sprawie dobre obyczaje należy ocenić jako prawo do rzetelnej i prawdziwej informacji, jaką przedsiębiorca powinien kierować do przeciętnego konsumenta przy zawieraniu z nim umowy. Do naruszenia tak rozumianych dobrych obyczajów doszło na skutek przekazywania przez Spółkę informacji, że do zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa Spółki umów sprzedaży energii elektrycznej nie stosuje się reżimu ochronnego u.o.n.p.k. Pod wpływem takiej informacji przeciętny konsument był wprowadzany w błąd co do obowiązujących go regulacji prawnych, a na skutek niewręczania mu wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy miał utrudnioną drogę realizacji prawa odstąpienia od umowy. W konsekwencji konsument mógł nie skorzystać z uprawnień przysługujących mu z mocy u.o.n.p.k., z których – w przypadku posiadania pełnej wiedzy o obowiązujących go regulacjach prawnych i dysponowania wzorem oświadczenia o odstąpieniu od umowy – mógłby skorzystać. Powyższe świadczy o możliwości zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta po zawarciu ze Spółką umowy sprzedaży energii elektrycznej.

Tym samym Prezes Urzędu uznał, iż działanie Energetycznego Centrum polegające na zamieszczaniu w treści zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej informacji, że do umów tych nie stosuje się na podstawie art. 5 pkt 1 u.o.n.p.k. przepisów tej ustawy o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa stanowi nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 5 ust. 3 pkt 3 i 4 u.p.n.p.r., co przesądza o jego bezprawności.

Pkt I.2 sentencji decyzji

Bezprawność działania Spółki określonego w pkt. I.2 sentencji decyzji wynika z naruszenia przepisu art. 6 ust. 3b P.e., który stanowi, że *przedsiębiorstwo energetyczne jest obowiązane do bezzwłocznego wznowienia dostarczania energii elektrycznej wstrzymanego z powodów, o których mowa w ust. 3 i 3a⁵, jeżeli ustaną przyczyny uzasadniające wstrzymanie jej dostarczania*. Treść tego postanowienia nie pozostawia wątpliwości co do tego, że wznowienie dostarczania energii elektrycznej powinno nastąpić „bezzwłocznie” po ustaniu przyczyn uzasadniających wstrzymanie jej dostarczania. Pojęcie "bezzwłocznie" należy interpretować jako równoznaczne ze stwierdzeniem „bez zbędnej zwłoki”. W doktrynie⁶ zostało podkreślone, że jedynym ograniczeniem dla wznowienia dostaw - w myśl wskazanego przepisu - jest więc niezbędny czas potrzebny do usunięcia przyczyn wstrzymania, a dochodzenie roszczeń w sytuacjach spornych powinno toczyć się niezależnie od tego w trybie odrębnych procedur (przed sądem powszechnym).

Tymczasem Spółka w rozdziale 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dot. umów zawieranych na czas nieokreślony oraz w rozdziale 7 pkt 3 „Ogólnych warunków umów” dot. umów zawieranych na czas określony zawarła postanowienie o treści: „*Przed wznowieniem świadczenia sprzedaży Odbiorca jest zobowiązany pokryć należności wraz z naliczonymi odsetkami ustawowymi oraz opłatami windykacyjnymi wynikające odpowiednio z Cennika Sprzedawcy*”. Stosownie do treści tego postanowienia, przedsiębiorca zobowiązuje odbiorcę do uiszczenia przed wznowieniem świadczenia sprzedaży energii należności, opłat windykacyjnych i odsetek.

Obowiązek uiszczenia przez odbiorcę dodatkowych należności w związku ze wznowieniem dostarczania energii elektrycznej wynika z rozdziału 4 pkt 11 „Ogólnych warunków umów” – dotyczących umów zawieranych na czas określony, jak również umów zawieranych na czas nieokreślony, który stanowi: „*Sprzedawca pobierze opłatę dodatkową wysokości 250 zł netto, jeżeli w wyniku zalegania z płatnościami za energię nastąpi wstrzymanie i ponowne wznowienie dostarczania energii elektrycznej przez Dystrybutora*”.

Możliwość naliczania przez Energetyczne Centrum opłat windykacyjnych w przypadku opóźnień w regulowaniu płatności przez odbiorcę wynika z treści postanowienia zawartego w rozdziale 4 pkt 10 „Ogólnych warunków umów” – dotyczących umów na czas określony oraz nieokreślony. Postanowienie to stanowi, iż „*W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł za każdą wiadomość, za każdy telefon ponaglący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł*”.

Prawo pobierania odsetek Spółka zastrzegła w rozdziale 4 pkt 9 „Ogólnych warunków umów” – dotyczących umów na czas określony oraz nieokreślony, wskazując: „*W przypadku niedotrzymania terminu płatności Sprzedawca ma prawo do obciążenia Odbiorcy odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia płatności do dnia zapłaty*”.

⁵ Art. 6 ust. 3. Przedsiębiorstwo energetyczne, o którym mowa w ust. 1, może wstrzymać dostarczanie paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, o której mowa w ust. 2, stwierdzono, że:

1) instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;
2) nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła.

Art. 6 ust. 3a. Przedsiębiorstwa energetyczne, o których mowa w ust. 1, mogą wstrzymać dostarczanie paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane paliwo gazowe, energię elektryczną lub ciepło albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.

⁶ M. Nowaczek-Zaremba, Z. Muras w „Prawo Energetyczne. Komentarz” pod red. Z. Muras, M. Swora, Lex 2010

Ww. opłaty tj. opłata dodatkowa w kwocie 250 zł, opłaty windykacyjne w wysokości: 3 zł za każdy SMS, 10 zł za każdy telefon ponaglący, 15 zł za każdy monit, 30 zł za wezwanie do zapłaty oraz odsetki za zaległości pieniężne są opłatami dodatkowymi w stosunku do należności za pobraną energię elektryczną. Stosownie do postanowień umownych, odbiorca ma obowiązek uiścić te opłaty przed wznowieniem świadczenia sprzedaży energii elektrycznej. Skoro Spółka *expressis verbis* nakłada na odbiorcę w umowie obowiązek uiszczenia tych opłat przed wznowieniem świadczenia usług przez Spółkę, oznacza, że spełnienie tego obowiązku musi nastąpić przed wznowieniem świadczenia sprzedaży energii elektrycznej przez Spółkę. Tym samym Energetyczne Centrum zastrzega sobie możliwość wznowienia dostarczania energii elektrycznej dopiero po uiszczeniu przez odbiorcę ww. kwot pieniężnych. Takie działanie narusza przepis art. 6 ust. 3b P.e., który nakłada na przedsiębiorstwo energetyczne publicznoprawny obowiązek bezzwłocznego wznowienia dostarczania energii, jeżeli ustaną przyczyny uzasadniające wstrzymanie jej dostarczania.

Pkt I.3 sentencji decyzji

Bezprawność działania Spółki określonego w pkt. I.3 sentencji decyzji wynika z niedopełnienia obowiązku wynikającego z przepisu art. 5 ust. 2 pkt 1 P.e. Przepis ten wskazuje obligatoryjne postanowienia umowy sprzedaży energii elektrycznej, do których zalicza m.in. postanowienia określające moc umowną oraz warunki wprowadzania jej zmian oraz wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Z ustaleń Prezesa UOKiK wynika, że umowy sprzedaży energii elektrycznej zawierane przez Spółkę nie określają, wbrew wymogowi art. 5 ust. 2 pkt 1 P.e. mocy umownej oraz warunków wprowadzania jej zmian. We wskazanym zakresie wzorce umowne stosowane przez Energetyczne Centrum nie zawierają jakichkolwiek postanowień.

Zawierane przez Spółkę umowy sprzedaży energii elektrycznej, wbrew treści art. 5 ust. 2 pkt 1 P.e., nie określają także wysokości bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców. W przedmiotowym zakresie „*Ogólne warunki umowy*” (dołączane do umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony i na czas nieokreślony) w rozdziale 6 zatytułowanym „*Odpowiedzialność Sprzedawcy za niedotrzymanie warunków Umowy*” wskazują jedynie, iż „*za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, Odbiorcy na jego pisemny wniosek przysługują bonifikaty w wysokości i na zasadach określonych w aktach prawnych wymienionych w § 1 Umowy. Sprzedawca zobowiązuje się rozpatrzyć wniosek Odbiorcy w terminie 14 dni od jego złożenia*”. W § 1 wzorca umowy⁷, do którego odsyła przywołane postanowienie umowne, wymienione zostały następujące akty prawne: Kodeks cywilny, Prawo energetyczne, rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, a także Cennik oferty sprzedaży energii elektrycznej Sprzedawcy.

⁷ Wzorcem tym są:

- „Umowa sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas określony,
- „Umowa sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas nieokreślony,
- „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas określony,
- „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” – umowa na czas nieokreślony.

Odesłanie do tych aktów prawnych, w ocenie Prezes Urzędu, nie jest wystarczające, by uznać, że Spółka wywiązała się z obowiązku określonego w art. 5 ust. 2 pkt 1 P.e. Przepis ustawy wskazuje, że umowa sprzedaży energii elektrycznej powinna zawierać postanowienia określające wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców. Celem przepisu jest przekazanie odbiorcom jasnej i jednoznacznej informacji o przysługujących im prawach w sytuacji niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne warunków umowy. W treści umowy powinny być zatem wprost zamieszczone informacje o wysokości bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców. Spółka takich informacji konsumentom nie przekazuje. W treści umowy zamieszcza bowiem jedynie stwierdzenie, że „odbiorcy przysługują bonifikaty w wysokości i na zasadach określonych w aktach prawnych wymienionych w § 1 Umowy”. Co istotne, Spółka nie precyzuje nawet, w którym z pięciu wymienionych w umowie aktów prawnych znajdują się informacje o wysokości bonifikat przysługujących odbiorcy, jak również nie wskazuje miejsca publikacji oraz dostępności treści tych aktów prawnych.

Konsekwencją zawierania przez Spółkę umów sprzedaży energii elektrycznej, które nie odpowiadają ustawowym wymogom dotyczącym minimalnej treści umowy, jest niedopełnienie przez Spółkę ciążącego na niej obowiązku informacyjnego. Konsument decydując się na zawarcie ze Spółką umowy sprzedaży energii elektrycznej może zatem nie posiadać pełnej wiedzy na temat warunków zawieranej umowy. W ocenie Prezesa UOKiK, takie działanie Spółki stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na naruszeniu przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Ustawą precyzującą zakres informacji, do których udzielania przedsiębiorca został zobowiązany przez ustawodawcę, jest w analizowanym przypadku – P.e.

Pkt II sentencji decyzji

Bezprawność działań Spółki określonych w pkt. II.1 i II.2 sentencji decyzji wynika z naruszenia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i.k. Jak bowiem wskazał SOKiK w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i.k. można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Należy bowiem podnieść, że stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok SOKiK, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. „*Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje*

więc skutek *erga omnes*”⁸. Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, posługującego się taką klauzulą w stosowanych przez siebie wzorcach umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok SOKiK od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) jednoznacznie wskazał, iż „*stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru postanowień niedozwolonych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, że klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame, nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażen, zmiana szyku zdania czy zastosowanie synonimów nie eliminuje abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. Dla istnienia możliwości uznania dwóch postanowień za tożsame, wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. „*Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame*” (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r., sygn. akt XVII AmA 46/04). Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której Sąd ten argumentował, iż „*stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru*”.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Pkt II.1 sentencji decyzji

W rozdziale 4 pkt 10 „*Ogólnych warunków umów*” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas określony oraz w rozdziale 4 pkt 10 „*Ogólnych warunków umów*” dotyczących umów sprzedaży energii elektrycznej zawieranych na czas nieokreślony znajduje się postanowienie o treści: „*W razie przekroczenia przez Odbiorcę terminu płatności, Sprzedawca ma prawo prowadzić działania związane z monitoringiem telefonicznym, wysyłaniem sms-ów i monitów oraz wezwań do zapłaty. (...) Za wysłanie informacji z ponagleniem w formie sms-a Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 3 zł*

⁸ H. Ciepla, „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.” T. II, wydanie 3, s. 249

za każdą wiadomość, za każdy telefon ponagląjący do zapłaty Sprzedawca pobierze opłatę w wysokości 10 zł, za wysłanie monitu Sprzedawca pobiera opłatę w wysokości 15 zł, za wysłanie wezwania do zapłaty opłata wynosi 30 zł”.

Zdaniem Prezesa UOKiK, treść ww. postanowienia jest tożsama z treścią postanowień:

- „Operator ma prawo naliczać opłaty związane z powiadamianiem Abonenta o istniejących zaległościach w opłatach, ustawowych odsetek karnych, oraz kosztów za ponowne przyłączenie”, wpisanego do rejestru postanowień niedozwolonych pod nr. 1739;
- „Tele 2 uprawniona będzie do (...) obciążania Klienta kosztami wzywania go do zapłaty (w wysokości określonej w cenniku). Klient zobowiązany będzie do pokrycia kosztów takiej procedury (w wysokości określonej w cenniku)” i wpisanego do rejestru postanowień niedozwolonych pod nr. 1767;
- „Koszty wzywania do zapłaty w przypadku opóźnienia w zapłacie należności (par. 4 ust. 6 Regulaminu) wynoszą 10 zł (kwota nie podlega VAT)”, wpisanego do rejestru postanowień niedozwolonych pod nr. 1768;
- „W przypadku (...) zwłoki w uiszczeniu opłaty abonamentowej Usługodawca może: (...) obciążyć Abonenta kosztami upomnień”, wpisanego do rejestru postanowień niedozwolonych pod nr. 1167.

Zarówno postanowienia stosowane przez Spółkę, jak i przywołane postanowienia zamieszczone w rejestrze uprawniają przedsiębiorców do pobierania od konsumentów dodatkowych kosztów związanych z windykacją należności tj. uprawniają przedsiębiorców do pobierania od konsumentów w przypadku opóźnień w regulowaniu należności dodatkowych opłat z tytułu dokonywanych w różnych formach wezwań do zapłaty. Elementem decydującym o abuzywności tych postanowień jest sam fakt pobierania przez przedsiębiorcę dodatkowych opłat za wezwania do zapłaty, dlatego też nie ma zasadniczego znaczenia, jakiej wysokości opłat żąda przedsiębiorca.

Mając na względzie, że porównywane postanowienia nakładają na konsumentów takie same obowiązki, należy uznać, że postanowienia te w jednakowy sposób oddziałują na sytuację konsumentów, co przesądza o ich tożsamości.

Pkt II.2 sentencji decyzji

W § 4 pkt 5 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” oraz w § 4 pkt 2 „Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni” Spółka zamieściła postanowienie o treści: „Odbiorca wyraża zgodę na gromadzenie i przetwarzanie swoich danych osobowych przez Sprzedawcę oraz podmioty działające na jego rzecz dla celów marketingowych i reklamowych związanych ze sprzedażą energii.”

W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienie to jest tożsame z postanowieniem: „Zainteresowany wyraża zgodę na udostępnienie swoich danych osobowych oraz wyraża zgodę na przechowywanie, przetwarzanie, przekazywanie i wykorzystanie jego danych osobowych w celu przewidzianym umową, marketingowym i reklamowym przez pośrednika, wierzyciela i osoby trzecie. Pośrednik będzie postępować z danymi osobowymi zainteresowanego zgodnie z obowiązującymi przepisami a w szczególności zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych”, wpisanym do rejestru pod numerem 1752.

W wyroku z dnia 5 września 2008 r. (sygn. akt XVII AmC 341/07), uznającym powyżej przywołane postanowienie umowne za niedozwolone, SOKiK wskazał, że zgoda na przetwarzanie danych osobowych w postaci oświadczenia woli musi zostać złożona świadomie, wyraźnie i co najważniejsze swobodnie. Ponadto zgoda na przetwarzanie danych osobowych nie może być zgodą blankietową tzn. taką, która nie wskazuje celu, w jakim dane mogą być przetwarzane. W ocenie Sądu, przedsiębiorca umieszczając oświadczenie o wyrażeniu takiej zgody w treści wzorca umownego, nie dał konsumentowi szansy na swobodne udzielenie takiej zgody. Konsument nie miał bowiem możliwości, aby wyrazić sprzeciw co do przetwarzania jego danych osobowych lub ograniczenia jego zakresu. SOKiK negatywnie ocenił ponadto okoliczność, że w przedmiotowym postanowieniu konsument wyraża zgodę na wykorzystywanie jego danych osobowych również przez bliżej nieokreślone osoby trzecie. W ocenie Sądu takie ukształtowanie klauzuli jest niezgodne z art. 23 ustawy o ochronie danych osobowych i jako takie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Postanowienie stosowane przez Spółkę, podobnie jak postanowienie z rejestru, nie jest wyrazem świadomie i swobodnie wyrażanej przez konsumenta zgody na przetwarzanie jego danych osobowych dla celów marketingowych i reklamowych. Przedsiębiorca narzucił konsumentowi wyrażenie zgody na przetwarzanie jego danych osobowych, nie pozostawiając mu swobody na rzeczywiste wyrażenie takiej zgody. Oświadczenie o wyrażeniu zgody stanowi bowiem element wzorca umowy i jest umieszczone w § 4 „*Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni*” oraz w § 4 pkt 2 „*Umowy sprzedaży energii elektrycznej – Oferta base: Gwarancja najniższej ceny – odbiorcy indywidualni*” wśród dziesięciu innych oświadczeń, w tym oświadczeń warunkujących możliwość zawarcia umowy. Przy tak ukształtowanym wzorcu umownym, nie sposób, nie wyrażając zgody na przetwarzanie danych w ww. celach zawrzeć umowy. Zawarcie umowy ze Spółką jest zatem uzależnione od wyrażenia takiej zgody.

Ponadto postanowienie wykorzystywane przez Spółkę zawiera w sobie oświadczenie o wyrażeniu zgody na gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych konsumenta przez podmioty działające na rzecz Spółki. Konsument nie wie, komu faktycznie udziela zgody na przetwarzanie swoich danych osobowych. Umieszczenie w treści wzorca zgody konsumenta na przetwarzanie jego danych osobowych w celach marketingowych i reklamowych przez podmioty trzecie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów.

Z powyższych względów, w ocenie Prezesa Urzędu, porównywane postanowienia umowne są tożsame. W obu postanowieniach przedsiębiorcy zawarli oświadczenie konsumenta o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych dla celów marketingowych i reklamowych. W związku z tym, że oświadczenia te stanowią nieodłączny element zawieranych umów, konsument pozbawiony zostaje możliwości rzeczywistego wyrażenia zgody lub sprzeciwu w tym zakresie. W obu postanowieniach także przedsiębiorcy narzucili konsumentowi zgodę na przetwarzanie ich danych osobowych przez osoby trzecie.

Jak zostało wskazane powyżej, przepis art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i.k formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Wobec powyższego stwierdzenie, że wskazane powyżej postanowienia zawarte w stosowanych przez Energetyczne Centrum wzorcach umów były tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień niedozwolonych, przesądza o bezprawności działań Spółki opisanych w pkt. II.1 i II.2 sentencji niniejszej decyzji.

Ad C)

Dla stwierdzenia przez Prezesa UOKiK stosowania praktyk określonych w art. 24 u.o.k.i.k. niezbędne jest wykazanie, że kwestionowane działania przedsiębiorcy godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie objaśnia znaczenia pojęć „godzenia w interesy konsumentów” oraz „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jedynie w art. 24 ust. 3, iż nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Nie ulega jednak wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Stąd konkluzja, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na dokonaniu ich naruszenia, jak i na jedynie stworzeniu dla nich zagrożenia.

Kwestionowane w niniejszym postępowaniu działania Spółki godziły w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do ukształtowania umów sprzedaży energii elektrycznej zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. W interesy konsumentów niewątpliwie godziło zachowanie Energetycznego Centrum określone w pkt. I.1 sentencji decyzji. Na skutek przekazywania konsumentom nieprawdziwych informacji, że zawierane umowy nie podlegają przepisom u.o.n.p.k., Spółka zwalniała się z obowiązku wręczania konsumentom wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, przez co utrudniała konsumentom korzystanie z przysługującego im prawa do odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa. Spółka narażała także konsumentów na stosowanie względem nich mniej korzystnych niż przewiduje u.o.n.p.k. reguł liczenia terminu do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz potencjalne uzależnianie korzystania z prawa odstąpienia od zapłaty oznaczonej kwoty pieniężnej.

Również zamieszczanie przez Spółkę w zawieranych z konsumentami umowach sprzedaży energii elektrycznej postanowień o treści niezgodnej z przepisami P.e. oddziaływało negatywnie na sferę uprawnień konsumentów. W wyniku stosowania praktyki wskazanej w pkt. I.2 sentencji decyzji konsumentów pozbawiono prawa do „bezwzględnego” wznowienia dostarczania im energii elektrycznej. Spółka uzależniła bowiem wznowienie świadczenia usług od uprzedniego uiszczenia przez konsumenta dodatkowych należności, opłat windykacyjnych i odsetek.

Praktyka z pkt. I.3 sentencji decyzji godziła w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do ukształtowania wzajemnych relacji stron umowy sprzedaży energii elektrycznej w sposób pełny, tj. bez pominięcia jakichkolwiek kwestii wymagających regulacji. Zaniechanie wprowadzenia do umów sprzedaży energii elektrycznej postanowień obligatoryjnych z mocy przepisów P.e. stawiało w mniej korzystnej sytuacji słabsze strony umowy zawieranej ze Spółką, którymi są konsumenci. Niepodawanie kompletnej informacji o treści stosunku umownego mogło prowadzić do niekorzystania przez konsumentów z przysługujących im uprawnień, jak również do nieegzekwowania od przedsiębiorcy zachowań, które wynikają z obowiązujących przepisów prawnych.

Na skutek stosowania praktyki z pkt. II sentencji decyzji tj. zamieszczenia przez Spółkę we wzorcach umownych wskazanych w sentencji decyzji postanowień niedozwolonych, tj. postanowień, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi

obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, doszło bowiem do uszczuplenia zakresu uprawnień konsumentów, w tym także do obarczenia ich obciążeniami finansowymi.

W świetle przedstawionych powyżej okoliczności nie ulega wątpliwości, iż działania podejmowane przez Spółkę były dla konsumentów niekorzystne i godziły w ich interesy.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie ulega również wątpliwości, iż interesy konsumentów, w które – jak zostało wykazane powyżej – godziły kwestionowane działania Spółki, miały charakter zbiorowy. Praktyki stosowane przez Energetyczne Centrum skierowane były bowiem do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Działanie Spółki wymierzone było bowiem we wszystkich konsumentów, z którymi Spółka zawarła umowy sprzedaży energii elektrycznej zawierające nieprawidłowości wskazane w sentencji niniejszej decyzji, jak również w jej potencjalnych klientów, będących konsumentami w rozumieniu przepisów u.o.k.i.k.

Wykazanie, iż działania Spółki mają charakter bezprawny i naruszają zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działania te wyczerpują znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Nakazanie zaniechania praktyk z pkt. I sentencji decyzji

W odniesieniu do praktyk określonych w punkcie I sentencji niniejszej decyzji nie zaistniały przesłanki do stwierdzenia zaniechania ich stosowania przez Energetyczne Centrum. Postawione przez Prezesa UOKiK zarzuty dotyczą nieprawidłowości w zakresie ukształtowania treści zawieranych z konsumentami umów sprzedaży energii elektrycznej. Przesłanką dla stwierdzenia zaniechania tych praktyk jest nie tylko zmiana wzorców umownych, ale również aneksowanie wciąż obowiązujących umów w ten sposób, aby treść tych umów uczynić zgodną z obowiązującymi przepisami prawa. Spółka nie przedłożyła w toku postępowania dowodów na dostosowanie wciąż obowiązujących umów zawartych w oparciu o zakwestionowane wzorce umowne do przepisów P.e. oraz u.o.n.p.k., a tym samym nie zaistniały przesłanki do stwierdzenia przez Prezesa Urzędu zaniechania stosowania praktyk. Wprowadzenie zmian przez Energetyczne Centrum do treści samych wzorców umownych jest bowiem niewystarczające do stwierdzenia zaniechania praktyk określonych w pkt. I sentencji decyzji.

Z uwagi na powyższe, w stosunku do praktyk opisanych w pkt. I sentencji decyzji na podstawie art. 26 ust. 1 u.o.k.i.k. należało uznać, że stanowią praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów oraz nakazać zaniechanie ich stosowania.

Zaniechanie stosowania praktyk z pkt. II sentencji decyzji

W toku prowadzonego postępowania administracyjnego Spółka opracowała nowe wzorce umowne, które od dnia 15 maja 2012 r. wykorzystuje przy zawieraniu umów sprzedaży energii elektrycznej z nowymi odbiorcami.

Według ustaleń Prezesa Urzędu wzorce te nie zawierają w swej treści niedozwolonych postanowień umownych wskazanych w pkt. II.1 i II.2 sentencji decyzji. Postanowienie z pkt. II.1 sentencji decyzji zostało w całości usunięte z wzorca. Postanowienie z pkt. II.2 sentencji decyzji zostało natomiast zmienione w ten sposób, że możliwość przetwarzania danych osobowych konsumenta została uzależniona od faktycznie wyrażanej przez konsumenta zgody. Konsumentowi przyznano prawo wyboru, czy chce wyrazić zgodę na przetwarzanie

jego danych osobowych we wskazanym zakresie, czy też zgłosić w tym przedmiocie sprzeciw.

Uzasadnione jest zatem stwierdzenie, że w chwili obecnej Spółka nie dopuszcza się już stosowania określonych w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i.k. praktyk polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych.

Wobec wycofania z obrotu wzorców umownych zawierających postanowienia wpisane do rejestru zasadnym było zastosowanie rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 27 u.o.k.i.k. Stosownie do uregulowań zawartych w art. 27 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Decyzja, o której mowa w art. 27 u.o.k.i.k., wydawana jest w przypadku, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie narusza już w dacie orzekania przepisu art. 24 ww. ustawy.

Z uwagi na powyższe, w stosunku do praktyk opisanych w pkt. II sentencji decyzji na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało uznać, że stanowią praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów oraz stwierdzić zaniechanie ich stosowania z dniem 15 maja 2012 r.

Pkt III sentencji decyzji - Środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

W przypadku decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzeniu zaniechania jej stosowania, odpowiednie zastosowanie znajduje przepis art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k., zgodnie z którym Prezes Urzędu może w drodze decyzji określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

W niniejszej sprawie Prezes UOKiK uznał za zasadne nałożyć na Spółkę obowiązek aneksowania w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji umów zawartych w oparciu o zakwestionowane w niniejszym postępowaniu wzorce umów w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści naruszeń wskazanych w pkt. II.1 i II.2 sentencji niniejszej decyzji.

Należy wskazać, że praktyki opisane w pkt. II sentencji decyzji zostały już przez Spółkę zaniechane, co ustalono w toku niniejszego postępowania. Jednakże dokonanie przez Energetyczne Centrum zmian wzorców umowy i wprowadzenie ich do stosowania wobec nowych konsumentów nie skutkuje zmianą wcześniej zawartych przez Spółkę umów, zawierających w swej treści nieprawidłowości wskazane w pkt. II.1 i II.2 sentencji decyzji. Powyższe może prowadzić do usankcjonowania nierównoprawnego traktowania konsumentów, z którymi zawarto umowy na nowych i starych zasadach. Pozostawienie tym konsumentom, z którymi wcześniej przedsiębiorca zawarł umowy na starych zasadach, a które nie zostały aneksowane, jako jedynej możliwości dochodzenia swych praw na drodze cywilnoprawnej czyniłoby ochronę, jaka zapewnia u.o.k.i.k., iluzoryczną. Prowadziłoby to do zniweczenia funkcji, jaką mają do spełnienia zawarte w tej ustawie uregulowania.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wskazanego w przepisie art. 1 ust. 1, którym jest m.in. podejmowanie w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz celem zapobieżenia nierównoprawnego traktowania konsumentów, Prezes Urzędu uznał za zasadne

zobowiązanie Spółki do aneksowania umów zawartych w oparciu o zakwestionowane w niniejszym postępowaniu wzorce umów w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści naruszeń określonych w pkt. II.1 i II.2 sentencji niniejszej decyzji.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. III sentencji decyzji.

Nieuwzględnienie wniosku Spółki o wydanie decyzji na podstawie art. 28 u.o.k.i.k.

W toku niniejszego postępowania Spółka wniosła o wydanie w przedmiotowej sprawie decyzji na podstawie art. 28 u.o.k.i.k. Zaistniały zatem przesłanki, aby poddać ocenie zasadność rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o art. 28 ww. ustawy, który stanowi, że jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 u.o.k.i.k., a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Jak wynika z powyższego, propozycje zobowiązań przedsiębiorcy nie są wiążące dla Prezesa Urzędu albowiem decyzja w tym zakresie należy do kategorii decyzji uznaniowych.

Należy podkreślić, że podejmując decyzję o uwzględnieniu bądź nieuwzględnieniu wniosku przedsiębiorcy o wydanie decyzji zobowiązującej go do wykonania określonych działań, bez merytorycznego rozstrzygnięcia, czy kwestionowane zachowania przedsiębiorcy stanowią praktyki określone w art. 24 u.o.k.i.k., Prezes Urzędu bierze pod uwagę całokształt okoliczności rozstrzyganej sprawy, w tym rodzaj naruszeń przedsiębiorcy, jak również skutki uwzględnienia przedmiotowego wniosku.

W ocenie Prezesa Urzędu, w okolicznościach przedmiotowej sprawy brak było uzasadnienia dla wydania wobec Spółki decyzji zobowiązaniowej. Na decyzję Prezesa UOKiK miały wpływ charakter i liczba naruszeń zarzucanych Spółce, jak również fakt, że przedmiotem działalności Spółki, w zakresie której dochodzi do naruszeń, jest sprzedaż usług podstawowej potrzeby konsumentów. W ocenie Prezesa UOKiK, w przypadku tego typu usług waga naruszeń praw konsumentów jest znaczna, w związku z czym koniecznym było przeprowadzenie postępowania w całości i rozstrzygnięcie, czy naruszenia zarzucane Spółce wypełniają znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Rozstrzygając w przedmiocie wniosku Spółki Prezes UOKiK wziął również pod uwagę, że zaproponowany przez Spółkę sześciomiesięczny termin (liczony od dnia uprawomocnienia się decyzji) na dostosowanie swojego działania do stanu zgodnego z prawem nie zapewniał szybkiego wyeliminowania z obrotu zarzucanych Spółce naruszeń. Wydanie wobec Energetycznego Centrum decyzji zobowiązaniowej nie wywarłoby zatem pożądaných i spodziewanych przez Prezesa Urzędu skutków dla konsumentów.

Z uwagi na powyższe okoliczności, w ocenie Prezesa Urzędu, w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do uwzględnienia wniosku Spółki o wydanie decyzji zobowiązaniowej.

Pkt IV sentencji decyzji - kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k., Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe

interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje Prezes UOKiK, w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 u.o.k.i.k. te okoliczności, które Prezes Urzędu winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Podkreślić należy, iż sankcja w postaci nałożenia kary może być na przedsiębiorcę nałożona niezależnie od tego, czy dopuścił się on naruszenia celowo, czy też nieumyślnie.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter, liczbę i wagę naruszeń, których dopuściła się Spółka w zakresie świadczenia wobec konsumentów usług podstawowej potrzeby, Prezes Urzędu uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

Pamiętać należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Spółka winna zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów art. 385¹ i nast. k.c., jak również z potrzeby dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze postanowień niedozwolonych. Rejestr ten jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie powinien budzić jakichkolwiek wątpliwości. Przedsiębiorca winien również wiedzieć, że określając warunki umowne stosowane w obrocie konsumenckim nie może godzić w interesy swoich kontrahentów, a zatem nie może wprowadzać regulacji niezgodnych z przepisami powszechnie obowiązującymi, jak również nie może naruszać ciężącego na nim z woli ustawodawcy obowiązku informacyjnego.

Powyższe okoliczności uzasadniają twierdzenia, że działania Spółki opisane w pkt. I i II sentencji decyzji były co najmniej nieumyślne.

Zgodnie z zeznaniem podatkowym CIT-8 Spółki za rok 2011, przychody Spółki w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji wyniosły [tajemnica przedsiębiorstwa] zł. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść ok. [tajemnica przedsiębiorstwa] zł.

Ustalenie kar w przedmiotowej sprawie dokonane zostało odrębnie w odniesieniu do praktyk z pkt. I sentencji decyzji oraz odrębnie w odniesieniu do pozostałych praktyk stosowanych przez Spółkę określonych w pkt. II sentencji decyzji.

Oszacowanie wysokości kar przebiegało kilkietapowo. Ustalając wymiar poszczególnych kar pieniężnych Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

Pkt IV.1 sentencji decyzji

W pkt. I.1 sentencji decyzji Prezes Urzędu uznał zaś za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Spółki polegające na zamieszczaniu w treści zawieranych z konsumentami umów poza lokalem przedsiębiorstwa informacji, że do umów tych nie stosuje się przepisów u.o.n.p.k. W punkcie I.2 sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził

stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na zamieszczaniu w treści umów zawieranych z konsumentami postanowienia niezgodnego z przepisem art. 6 ust. 3b P.e. W pkt. I.3 Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na niedopełnieniu obowiązków informacyjnych wynikających z przepisów P.e.

Prezes UOKiK uznał za zasadne nałożenie na stronę postępowania jednej kary pieniężnej za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów opisane w pkt. I.1-3 sentencji decyzji. Wszystkie te naruszenia związane są bowiem *stricte* z treścią umowy sprzedaży energii elektrycznej. Naganne działania przedsiębiorcy godzą w ten sam interes konsumentów, którym jest ich prawo do ukształtowania umowy ze Spółką zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Szacując wagę naruszeń przypisanych Spółce Prezes UOKiK w pierwszej kolejności wziął pod uwagę, że do stosowania przedmiotowych praktyk dochodzi na etapie zawierania kontraktu. Szkodliwość tych praktyk Prezes UOKiK ocenił jako znaczną. Na skutek ich stosowania konsumenci zostali bowiem pozbawieni informacji o istotnych kwestiach związanych z wykonywaniem przedmiotowej umowy, narażeni zostali na niezgodne z P.e. działanie Spółki związane z wznawianiem dostarczania energii elektrycznej oraz naruszone zostały ich uprawnienia wynikające z u.o.n.p.k.

Przyjąć również należy, że praktyki z pkt. I.1-3 sentencji decyzji mają charakter długotrwały. Trwają od lipca 2011 r. i w dacie wydawania mniejszej decyzji nie zostały jeszcze zaniechane.

Ocena powyższych okoliczności pozwoliła na stwierdzenie, iż łącznie waga naruszeń opisanych w pkt. I.1-3 sentencji decyzji kształtuje się na poziomie [tajemnica przedsiębiorstwa] przychodu Spółki w 2011 r.

Przy kalkulowaniu kary wzięto jako okoliczność łagodzącą fakt, iż Spółka wprowadzając zmiany do stosowanych wzorców umownych podjęła działania mające na celu zaprzestanie zarzucanych jej praktyk. Działania te nie doprowadziły do wyeliminowania praktyk z obrotu, w związku z czym brak było podstaw do stwierdzenia zaniechania tych praktyk. Pozytywna reakcja Spółki na wszczęcie przeciwko niej postępowania uzasadnia jednak obniżenie wyjściowego poziomu kary [...].

Jako okoliczność obciążającą potraktowano natomiast fakt, że kwestionowane działania Spółki objęły swym zasięgiem obszar całego kraju. [...]

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności wysokość kary ustalono na kwotę **86 248 zł (słownie: osiemdziesiąt sześć tysięcy dwieście czterdzieści osiem złotych)**. Oznacza to, że nałożona na Spółkę kara pieniężna mieści się w granicach wyznaczonych przez art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. i jednocześnie **stanowi** [tajemnica przedsiębiorstwa] % **przychodu** osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. oraz [tajemnica przedsiębiorstwa] % kary, jaką Prezes Urzędu miał prawo nałożyć na przedsiębiorcę.

Pkt II.2 sentencji decyzji

W punktach II.1 i II.2 sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu dwóch niedozwolonych postanowień umownych zawartych we wzorach umownych wykorzystywanych przez Spółkę przy zawieraniu umów sprzedaży energii elektrycznej. Postanowienia te są tożsame w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień niedozwolonych.

Szacując wagę naruszeń, jakich dopuściła się Spółka, Prezes Urzędu w szczególności wziął pod uwagę, że postanowienie z pkt. II.1 sentencji decyzji w sposób bezpośredni godzi w interesy ekonomiczne konsumentów, co świadczy o jego znacznej uciążliwości.

Postanowienie z pkt. II.2 sentencji decyzji pozbawia konsumentów możliwości rzeczywistego wyrażenia zgody lub sprzeciwu w zakresie gromadzenia i przetwarzania jego danych osobowych dla celów reklamowych i marketingowych, co również negatywnie kształtuje sytuację konsumentów w relacjach umownych ze Spółką.

Prezes UOKiK uwzględnił również fakt, że postanowienia te były stosowane przez Spółkę przez okres krótszy niż rok tj. od lipca 2011 r. do 15 maja 2012 r.

Zważywszy na te okoliczności, Prezes UOKiK oszacował, że łączna waga naruszeń wynikających stosowania postanowień określonych w pkt. II.1 i II.2 sentencji decyzji kształtuje się na poziomie [tajemnica przedsiębiorstwa] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nakładanej na Spółkę Prezes Urzędu dokonał również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności łagodzących i obciążających.

W opinii Prezesa Urzędu jako okoliczność łagodzącą należy potraktować fakt zaniechania stosowania praktyk przez Spółkę. [...]

Jako okoliczność obciążającą wzięto natomiast pod uwagę, iż kwestionowane działania Spółki objęły swym zasięgiem obszar całego kraju. [...]

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie **6 513 zł (słownie: sześć tysięcy pięćset trzynaście złotych)**. Oznacza to, że nałożona na Spółkę kara pieniężna mieści się w granicach wyznaczonych przez art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. i jednocześnie **stanowi ok.** [tajemnica przedsiębiorstwa] % **przychodu** osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. oraz ok. [tajemnica przedsiębiorstwa] % kary, jaką Prezes Urzędu miał prawo nałożyć na przedsiębiorcę.

Zdaniem Prezesa UOKiK, kary pieniężne nałożone na Energetyczne Centrum są adekwatne do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Nakładając niniejszą decyzją ww. kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że mają one: po pierwsze – charakter represyjny (nakładane są za naruszenie ustawowych zakazów), po drugie – prewencyjny (mają zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nimi, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa Urzędu – nadaje jej charakter dyscyplinujący (wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt: III SK 31/04).

Zdaniem Prezesa Urzędu tak określone kary spełnią zarówno rolę represyjną jako sankcje i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu.

Z tych też względów orzeczono jak w pkt. IV sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie

dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie.

Dyrektor

Delegatury UOKiK w Warszawie

/podpis/

Otrzymuje: